



Haaga-Helia
ammattikorkeakoulu Oy

Jakamistalouden ilmiöt Helsingissä

Sara Jännti

4.1.2016



Tekijä Sara Jäntti	
Koulutusohjelma Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Jakamistalouden ilmiöt Helsingissä	Sivu- ja liitesivumäärä 46 + 8
<p>Terminä jakamistalous on vielä suomalaisille melko tuntematon, mutta yritykset kuten Airbnb, Uber ja tapahtumat kuten Ravintolapäivä ovat jo paljon tunnetumpia. Jakamistalous on syntynyt maailman finanssikriisin aikoihin ja se on muutamassa vuodessa kasvanut räjähdysmäisesti, mutta myös jo ehtinyt muuttua matkan varrella. Aihe on herättänyt paljon keskustelua puolesta ja vastaan.</p> <p>Jakamistalous on jo muuttanut perinteistä liiketoimintaa ja tulevaisuudessa ne yritykset, jotka pystyvät mukautumaan muutoksiin, tulevat pärjäämään parhaiten. Oleellinen kysymys päätävien tahojen pohdittavaksi on kuinka integroida jakamistalous vallitsevaan lainsäädäntöön, sekä miten mukautua uudenlaisten työmuotojen tuomaan ongelmaan esimerkiksi työn verotuksen osalta.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on tehty Haaga-Helian toimeksiannosta ja on osa Sharing City – Helsingistä jakamistalouden edelläkävijä -hanketta. Selvityksen teoreettinen viitekehys avaa käsitteitä kuten jakamistalous, Sharing City, resurssiviisaus sekä kiertotalous. Päättökysymys on selvittää millaisia jakamistalouden palveluita, yrityksiä ja ilmiöitä Helsingissä on. Alatutkimuskysymyksissä keskitytään jakamistalouden palveluihin alakategorioissa: liikenne, asuminen ja tilat, ruoka sekä tavarat ja palvelut. Oheinen selvitys on kvalitatiivinen tutkimus, ja tutkimusmenetelminä on käytetty ensisijaisesti havainnointia, mutta myös osallistuvaa havainnointia sekä benchmarkingia. Aineiston kerääminen aloitettiin helmikuussa 2015 ja keruu jatkui opinnäytetyön kirjoittamisen loppuun saakka.</p> <p>Tulokset osoittavat, että Helsingissä on aiheen tunnettavuuteen verrattuna varsin monia jakamistalouden ideologian omaavia palveluita ja hankkeita. Tulevaisuudessa on tiedossa innovatiivista liikennesuunnittelua sekä entistä resurssiviisaampaa kuluttamista ja kierrättämistä. Helsinki on jakamistalouden ympäristönä leimautunut yhteisöllisten tapahtumien kuten Ravintola- ja Siivouspäivän kautta. Vuodessa on tapahtunut valtavia harppauksia eteenpäin Helsingin jakamistalouden tilassa.</p> <p>Helsingin kaupungilla on paljon potentiaalia tulla Sharing Cityksi. Ihmiset ovat kiinnostuneita aiheesta, mutta eivät ole vielä omaksuneet uutta ideologiaa jokapäiväiseen arkeensa. Jatko-tutkimusehdotuksena on tutkia helsinkiläisten asennoitumista ilmiöön, koska ihmiset ovat kuitenkin jakamistalouden ytimessä. Jos ihmiset ovat kovin vastahakoisia, jakamistalous ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Jakamistalouden mahdollisuuksia matkailun vetovoimatekijänä kannattaa myös tutkia.</p>	
Asiasanat jakamistalous, yhteistyötalous, resurssiviisaus, kiertotalous, Helsinki, Sharing City	

Author Sara Jäntti	
Degree programme Degree programme in Tourism Management	
Report/thesis title Sharing economy in Helsinki	Number of pages and appendix pages 46 + 8
<p>Sharing economy is quite unknown as a term for Finnish people, but companies like Airbnb and Uber with events Restaurant and Cleaning Day are much more widely known. The global financial crisis was the thrust for the sharing economy. It has expanded fast but also transformed during the years. There has been lots of controversy conversation about the sharing economy.</p> <p>Sharing economy has changed traditional business and in the future the companies that can adapt to the changes will succeed. The key question for decision makers is how to integrate the sharing economy to prevailing legislation but also how to solve the problem of new ways of working, for example in terms of taxation of labor.</p> <p>This thesis is commissioned by Haaga Helia University of Applied Sciences and is part of a project called "Sharing City – Helsinki to become a forerunner of sharing economy". The theoretical framework of this research deals with themes like sharing economy, Sharing City, resource wisdom and circular economy. Primary research question is to find out what kinds of services, companies and phenomena related to sharing economy there are in Helsinki. Sub questions aims to find out what these services are, specifically related to categories: transportation, space and accommodation, food together with goods and services. This qualitative research is done by using mainly observation but also participant observation and benchmarking as research methods. Collecting the material began in February 2015 and it continued to the very end of the writing process.</p> <p>Findings show that there are many services and phenomena already in Helsinki considering the overall awareness of the sharing economy. According to the results, in the future there will be innovative transport planning and even better consuming and recycling in accordance to the principles of resource wisdom. As a milieu of sharing economy, Helsinki has been characterized by its communal events like Restaurant Day and Cleaning Day. Over the past year there have been great strides forward within the scene of sharing economy in Helsinki.</p> <p>Helsinki has huge potential to become a Sharing City. People are interested in sharing economy but haven't yet integrated this new ideology into their everyday lives. Further research suggestion is to investigate the attitude towards sharing economy of the residents of Helsinki. People are in the core of sharing economy and if people are not cooperative, ideology doesn't act the best possible way. The benefits of sharing economy for tourism are worth examining.</p>	
Keywords sharing economy, collaborative economy, resource wisdom, circular economy, Helsinki, Sharing City	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuskysymykset	1
1.2	Työn rakenne	2
1.3	Hankkeen esittely	2
2	Jakamistalous	3
2.1	Jakamistalouden määritelmä	3
2.2	Miksi jakamistalous syntyi?	4
2.3	Jakamistalouden laajeneminen maailmanlaajuisesti	6
2.4	Jakamistalouden edellytykset ja siihen osallistumisen motiivit	8
2.5	Jakamistalouden vaikutukset	10
3	Sharing City -konsepti ja kaupungin rooli jakamistaloudessa	13
3.1	Kaupungin rooli jakamistaloudessa	14
3.2	Kaupunkisuunnittelu	16
4	Resurssiviisaus	18
4.1	Resurssiviisaus Suomen kaupungeissa	19
4.2	Kiertotalous	20
5	Selvityksen toteutus	23
5.1	Tutkimusmenetelmät	23
5.2	Aineiston hankinta ja analyysi	24
5.3	Tutkimuksen luotettavuus	25
6	Tulokset	27
6.1	Liikenne	29
6.2	Asuminen ja tilat	31
6.3	Ruoka	32
6.4	Tavarat ja palvelut	33
7	Pohdinta	35
7.1	Helsingin jakamistalouden palvelut odottavat käyttäjiään	35
7.2	Tulevaisuus Helsingissä	36
7.3	Jatkotutkimusehdotukset	37
7.4	Ajatuksia ja pohdintoja matkan varrelta	37
7.5	Oman oppimisen arviointi	38
	Lähteet	40
	Liitteet	47
	Liite 1. Jakamistalouden yritykset, ilmiöt ja hankkeet Helsingissä	47
	Liite 2. Hoffice -päivän kulku (Hoffice.nu)	52
	Liite 3. Helsingin tarina 5/2015	53

1 Johdanto

Jakamistalous nähdään merkittävänä tulevaisuuden trendinä. Mihin muotoon se lopulta muotoutuu, sitä ei pystytä vielä sanomaan. Sosiaaliset, taloudelliset sekä lainsäädännölliset rakenteet tulevat muuttumaan ja niihin muutoksiin on mukauduttava. Jakamistalous haastaa valtion roolin markkinoiden ylläpitäjänä (Lehdonvirta 4.2.2015). Ilmiö koskettaa niin yksilöitä ja yhteisöjä kuin yrityksiä, valtioita sekä kaupunkeja. Jakamistalous on talouden uusimpia muotoja ja ilmiönä vasta tulossa Helsinkiin. Tutkimuksia koskien aihetta, varsinkin Suomessa, on tehty varsin vähän. Tämä innoitti minua tekemään selvitystä nimenomaan jakamistalouden tilasta Helsingissä.

Jakamistalouden ehkä tunnetuin ja puhutuin yritys tällä hetkellä on kyytienjakopalvelu Uber, jonka arvon on arvioitu olevan jo 68 miljardia dollaria (Solomon 3.12.2015). Yritys ei omista yhtäkään autoa. Maailman suurimman majoituspalvelun Airbnb:n arvo on yli 25 miljardia (O'Brien 2015), omistamatta huonettakaan. Nämä esimerkit kertovat siitä, että vanhat markkinatalouden mallit ovat muuttumassa. Meneillään on uudenlainen tapa ajatella kulutusta ja omistamista. Perinteinen työnantaja-työntekijä asetelma on jakamistalouden myötä arvioitava uudelleen. Tämä mahdollistaa uudenlaisten yritysten ja sitä kautta työpaikkojen synnyn, mutta myös hävittää perinteisiä työpaikkoja aloilta, joihin jakamistaloutta voidaan soveltaa.

1.1 Tutkimuskysymykset

Päättökysymys ja tavoite työssäni on selvittää minkälaisia palveluita, yrityksiä, ilmiöitä ja hankkeita Helsingissä on jakamistalouden saralla. Monet tutkimuksissa mainitsemani esimerkkiyritykset toimivat Helsingin lisäksi valtakunnallisesti, eivätkä siten välttämättä ole pelkästään Helsingissä operoivia yrityksiä. Opinnäytetyö on osa hanketta, jonka tarkoitus on selvittää, onko Helsingistä kaupunkina jakamistalouden edelläkävijäksi sekä niin kutsutuksi ”Sharing Cityksi”.

Alatutkimuskysymykset on valittu mukailen hankkeen tavoitteita. Tarkoitukseni on selvittää, minkälaisia jakamistalouden yrityksiä, palveluita ja ilmiöitä Helsingissä esiintyy liittyen

1. liikenteeseen
2. asumiseen ja tiloihin
3. ruokaan
4. tavaroihin ja palveluihin.

Nämä neljä teemaa ovat olennaisia teemoja myös jakamistalouden edelläkävijäkaupungeissa. Jakamistalous vaikuttaa monilla muillakin aloilla, mutta en keskity selvityksessäni niihin hankkeen kaupunkinäkökulman takia.

1.2 Työn rakenne

Opinnäytetyöni tietoperustassa avaan keskeisiä käsitteitä kuten alati elävää jakamistaloutta, kiertotaloutta ja resurssiviisautta, sekä kerron Sharing City -konseptista. Käyttämäni lähteitä on kirjojen sekä tieteellisten artikkeleiden lisäksi erilaiset aiheeseen liittyvät blogit, videot ja lehtiartikkelit. Koska ilmiö on vasta tuloillaan ja ilmiö liittyy vahvasti digitalisaatioon, on tärkeitä seurata keskustelua sosiaalisessa mediassa sekä blogeissa. Erilaiset sivustot sekä ammattimaiset blogit edustavat myös tämän päivän journalismin monimuotoisuutta ja sopivat työni aiheen luonteeseen erinomaisesti.

Selvityksen toteutus -kappaleessa kerron käyttämästäni tutkimusmenetelmästä havainnoinnista, osallistuvasta havainnoinnista ja benchmarkkauksesta, sekä kerron tutkimukseni etenemisestä. Tuloksissa esittelen Helsingin jakamistalouden ilmiöt ja nostan niistä muutamia mielenkiintoisia ja omaleimaisia yrityksiä, tapahtumia ja hankkeita esille. Lisäksi pohdin, minkälaisia edellytyksiä Helsingillä on tulla Sharing Cityksi.

Pohdinnassa vastaan pääsinkin tavoitteeseeni sekä minkälaisia johtopäätöksiä voi saamistani tuloksista tehdä. Esitän lisäksi muutamia jatkotutkimusehdotuksia. Esittelen myös omia ajatuksiani tutkimusmatkani varrelta. Lopuksi arvioin omaa oppimistani.

1.3 Hankkeen esittely

Opinnäytetyö on osa Haaga-Helian Sharing City – Helsingistä jakamistalouden edelläkävijä -hanketta. Hankkeen rahoittajana toimii kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka -ohjelma. Toimeksiantajana toimii Haaga-Helian ammattikorkeakoulu ja hanke on käynnistetty syksyllä 2014. Hankkeen tavoite on esitellä Sharing City -mallin keskeisimmät elementit, sekä lisätä ymmärrystä siitä, mitä hyötyä panostamisesta jakamistalouteen voi olla Helsingin kaupungille. Toinen tavoite on tunnistaa, minkälaisia toimenpiteitä tämä edellyttäisi kaupungilta. Nämä tavoitteet eivät ole opinnäytetyöni tavoitteita. Hanke tekee yhteistyötä ammattikorkeakoulu Arcadan hankkeen ”Jakamistalous - Urbanin osallistumisen ja kansalaisaktiivisuuden uusi muoto” kanssa sekä Helsingin yliopiston ”Kaupunkiaktiivisuus metropolin voimavarana” -hankkeiden kanssa.

2 Jakamistalous

Jakamistalous tekee tavallisista kuluttajista aktiivisia kansalaisia, jotka yhdessä luovat, jakavat ja tuottavat hyödykkeitä ja palveluita tarpeisiinsa (Lahti & Selosmaa 2013, 17). Jakamalla saadaan vapaana tai vajaakäytöllä olevia resursseja kuten tiloja ja tavaroita tehokkaampaan käyttöön. (Jakonen & Silvasti 2015, 162).

Monesti sanotaan, että jakaminen on uusi omistaminen. Nykyään jaetulla käyttöoikeudella ja tarpeenmukaisella saatavuudella nähdään olevan enemmän arvoa kuin omistamisella. Käytännön tasolla jakaminen on omistamista taloudellisempaa, ympäristöystävällisempää ja sosiaalisempaa. Olemme keksimässä uusia tapoja ansaita lisätienestejä, säästää rahaa ja luonnonvaroja sekä rakentaa sosiaalisia suhteita (Rinne 2014).

Elinor Ostromille myönnettiin taloustieteen Nobel-palkinto vuonna 2009 yhteisresurssien monitieteellisestä tutkimuksesta. Teoria todistaa kuinka tehokkaasti yhteisresurssit ja -hyödykkeet yhteisöissä toimivat. Hoover instituution Michael Spencen mukaan Ostrom kyseenalaisti tutkimuksellaan, että taloudessa ei ole pelkästään kyse markkinoista, vaan resurssien jakamisesta ja jakelun ongelmista. (Rogers, Botsman 2011, 22; Boettke 2009.)

2.1 Jakamistalouden määritelmä

Oxfordin yliopiston sanakirja määrittelee jakamistalouden talouden muodoksi, jossa jaetaan hyödykkeitä ja palveluita yksityishenkilöiden välillä, joko ilmaiseksi tai pientä maksua vastaan, tyypillisesti käyttäen internetiä (Oxfordin yliopiston sanakirja 2015).

Terminä jakamistalous on laaja ja sen rajaaminen on tapauskohtaista. Koska ilmiö on vielä varsin uusi, rajan vetäminen esimerkiksi jakamistalouden ja yhteistyötalouden välillä on häilyvää. Euroopan alueiden komitean mukaan jakamistalouden käsite on luonteeltaan dynaaminen ja innovatiivinen, ja sen takia sitä ei voida vielä määritellä lopullisesti (Euroopan unionin alueiden komitea 2015, 3).

Jakamistalouden alle on tunnistettu useampia alamuotoja. Kaikki jakamistalouden yritykset eivät toimi samalla periaatteella taikka liiketoimintamallilla. Yleisesti puhuttaessa jakamistaloudesta tai yhteistyötaloudesta, käsitetään siihen sen kaikki eri muodot. Medioissa käytetään termejä vielä erittäin sekavasti. Muun muassa termejä solidaarisuustaloutta, välitystaloutta ja yhteisötaloutta näkee käytettävän kun puhutaan yleisesti jakamistaloudesta. Eri muotojen välillä voidaan tunnistaa eroavaisuuksia, mutta myös on paljon sa-

manlaisia piirteitä (taulukko 1). (Botsman 2015.) Työssäni puhuessani jakamistaloudesta, sisällytän siihen muutkin jakamistalouden muodot.

Taulukko 1. Jakamistalouden eri muotoja ja eroavaisuuksia

	Jakamis- talous	Yhteistyö- talous	Keikka- talous	Vertais- talous	Saatavuus- talous
englanniksi	sharing economy	collaborative economy	gig economy	peer to peer economy	on demand economy
lisätienestit	ei / kyllä	kyllä	kyllä	ei / kyllä	kyllä
teknologia	ei / kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
elämäntapa	kyllä	kyllä	ei / kyllä	kyllä	ei / kyllä
Vaihdanta	P2P	B2C/P2P	B2C/P2P	P2P	B2C/P2P
esimerkki	Couchsurfing	Etsy	Treamer	Tori.fi	Uber

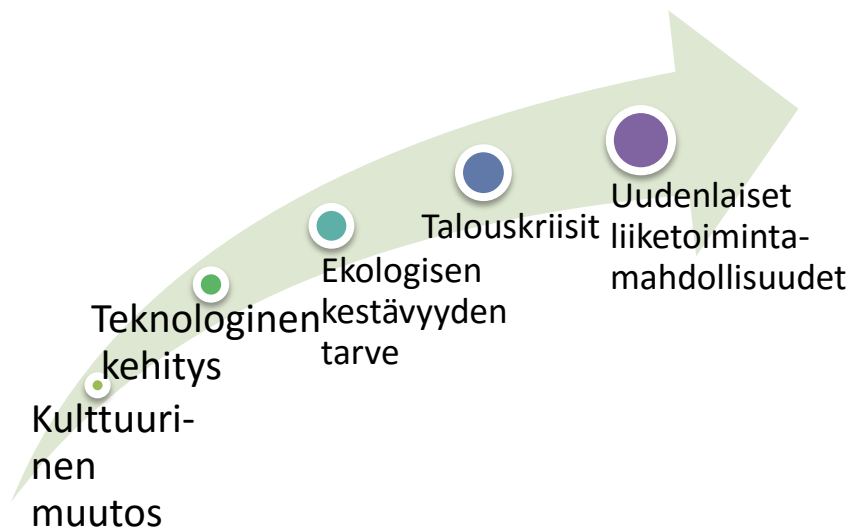
Jakamistalouden palveluita ja yrityksiä on hyvin erilaisia aikapankeista ja lelujen vuokraamisesta vihannesten vaihtoon. Botsman ja Rogers (2011, 71–74) ovat jakaneet, jakamistalouden/yhteistyötalouden muodot kolmeen tyyppiin: hyödykkeiden yhteiskäyttö palveluna, tavaroiden kierrätys sekä yhteisölliset elämäntavat. Yhteisölliset elämäntavat tarkoittavat aineettomien resurssien vaihdantaa, kuten taitojen, ajan sekä tilan. Vaihdanta näissä jakamistalouden eri muodoissa voi olla vertaisvaihdantaa eli ihmiseltä ihmiselle (P2P), yritykseltä kuluttajalle (B2C) tai yritykseltä yritykselle (B2B). (Botsman 21.11.2013.) Liiketoiminta- sekä ansaintamallit vaihtelevat myös yritysten välillä. Joidenkin yritysten tai palveluiden toiminta perustuu ilmaiseen palveluun (Nappi Naapuri, Kaupunkirenki), jotkut veloittavat käyttöoikeudesta (Kortteliauto, Kuinoma), kun taas joidenkin ansaintalogiikka perustuu jäsenmaksuun (ruokaosuuskunnat).

2.2 Miksi jakamistalous syntyi?

Maailma on murroksessa. Vuoden 2008 globaali finanssikriisi oli vaikutukseltaan suurempi kuin osattiin odottaa. Lama sai ihmiset Yhdysvalloissa miettimään perusteellisesti kulutustottumuksiaan sekä etsimään uusia ansaitsemiskeinoja. Tämän jälkeen jakamistalouden eri ilmenemismuodot kokivat suuren sykäyksen eteenpäin. Monet aikamme arvostetuimmat ekonomit, johtohahmot ja sosiaaliset visionäärit ympäri maailman ovat havainneet, että kapitalismi nykymuodossaan on muuttunut toimimattomaksi (Mainwaring 2011, 9). Jakamistalous on uusimpia talouden muotoja vastaamaan tähän muutokseen. Kaikki eivät näe jakamistaloutta edistyksellisenä uutena talouden muotona, vaan ainoastaan pienenä hienosäätonä kapitalismiin. Samat mikrotaloustieteen ominaisuudet pätevät, eikä uutta talousteoreettista ajattelua tarvita. (Hamilo 2013.)

Talouden ongelmat ovat kuitenkin vain yksi jakamistalouden uuteen syntyyn ja räjähdysmäiseen kasvuun vaikuttavista tekijöistä. Jakamista on ollut olemassa niin kauan kun on ollut sivilisaatiota. Nykyajan teknologia ja maailman muuttuminen kuitenkin tuo jakamisen ihmisten pariin aivan uudella tavalla. Jakamistaloudessa yhdistyvät kauan olemassa olleet yhteisölliset käytännöt sekä nykyteknologian mahdollistamat modernit yhteydenpidon muodot. Teknologia, erityisesti internet, sosiaalinen media sekä erilaiset mobiilisovellukset mahdollistavat että palveluita, tavaroita ja taitoja voidaan jakaa helpommin ja laajemmalle kuin koskaan aikaisemmin. (Jakonen & Silvasti 2015,162.).

Lahti ja Selosmaa (2013, 58–70) esittävät, että jakamistalouden syntymiseen on vaikuttanut ainakin viisi eri muutosvoimaa (kuva 1).



kuva 1. Jakamistalouden syntymiseen vaikuttaneet muutosvoimat

Talouskriisien ja teknologian kehityksen lisäksi jakamistalouden syntymiseen on vaikuttanut myös ekologisen kestävyys tarve ja sitä kautta kulttuurinen muutos ihmisten kulutuskäyttäytymisessä. Maapallo ei kestä nykyistä kulutusvauhtiamme ja ihmiset heräävät tähän hiljalleen. Vastuullinen kuluttaminen on lisääntynyt ja omistamisen sijaan arvostetaan käyttöoikeutta.

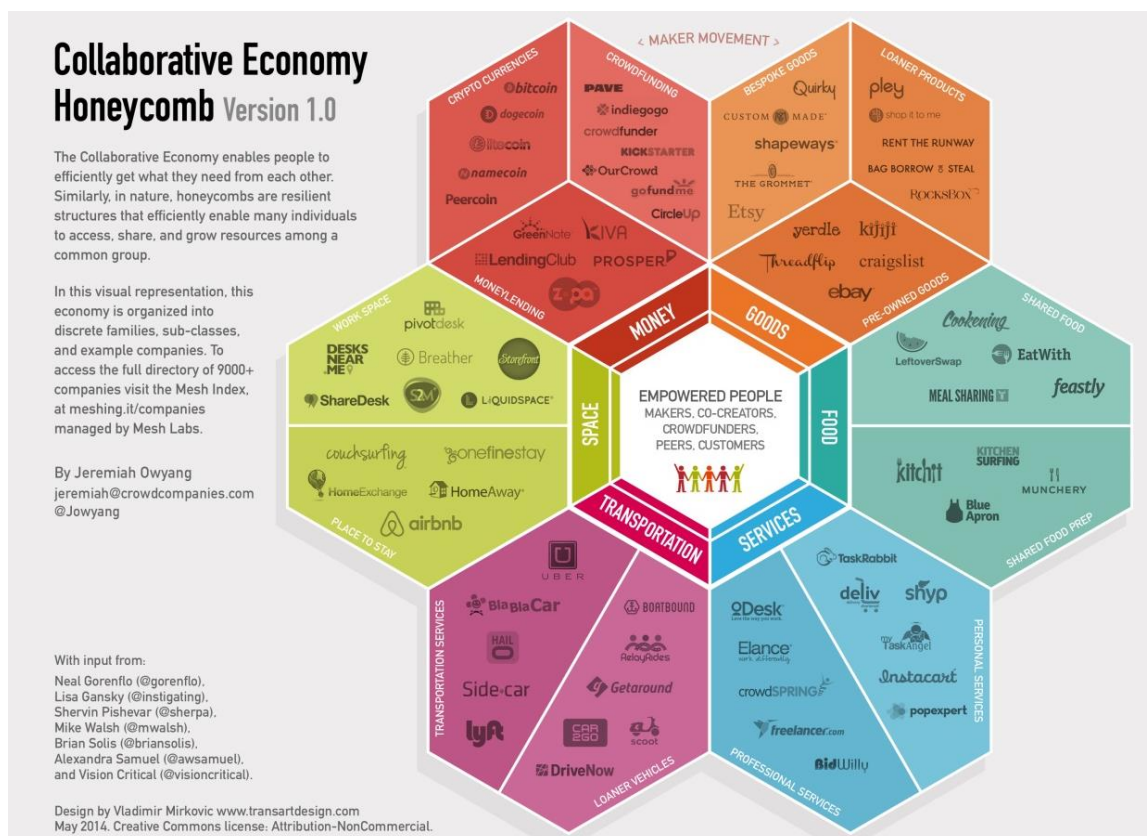
Alueelliset erot ovat osaltaan vaikuttaneet jakamistalouden syntyyn ja suosioon. Esimerkiksi Espanjan korkea työttömyys on vaikuttanut paljon ilmiön nousuun Barcelonassa ja tarjonnut ihmisille jakamistalouden kautta taloudellisten säästöjen lisäksi mahdollisuuden lisätienestehiin (Gracia 13.5.2015). Etelä-Korean pääkaupungissa Soulissa kaupungin

ongelmia, kuten suurta asunto- ja parkkipaikkapulaa on lähdetty kaupungin toimesta ratkomaan jakamistalouden avulla (Stone 2013).

2.3 Jakamistalouden laajeneminen maailmanlaajuisesti ilmiöksi

Jakamistalous on levinnyt Pohjois-Amerikasta maailmalle hyvin lyhyessä ajassa. Monet megatrendit kuten ilmastonmuutos, ehtyvät luonnonvarat, taloudellinen lama sekä yhteisöllisyyden lisääntyminen edistävät jakamistaloutta (Ruuska 2013). Pohjois-Amerikan lisäksi moderni jakamistalous on kehittynyt erityisesti Euroopassa, mutta myös Etelä-Amerikassa, Australiassa ja Kaakkois-Aasiassa.

Jeremiah Owyangin laatimissa kuvissa havainnollistuu kuinka laajalle eri aloille jakamistalous on levinnyt hyvin lyhyessä ajassa Yhdysvalloissa. Honeycomb 1.0 (kuva 2) on laadittu toukokuussa 2014 ja toinen kuva honeycomb 2.0 (kuva 3) joulukuussa 2014. Kuuden suuren pääryhmän rahan, tilan, liikenteen, palvelusten, ruoan ja tavaroiden lisäksi jakamistalous on yltänyt yllättävillekin aloille kuten energian ja yritysten piiriin. Oppimisen ja logistiikan alle on lyhyessä ajassa tullut paljon uusia jakamistalouden yrityksiä.



kuva 2. Collaborative economy honeycomb 1.0

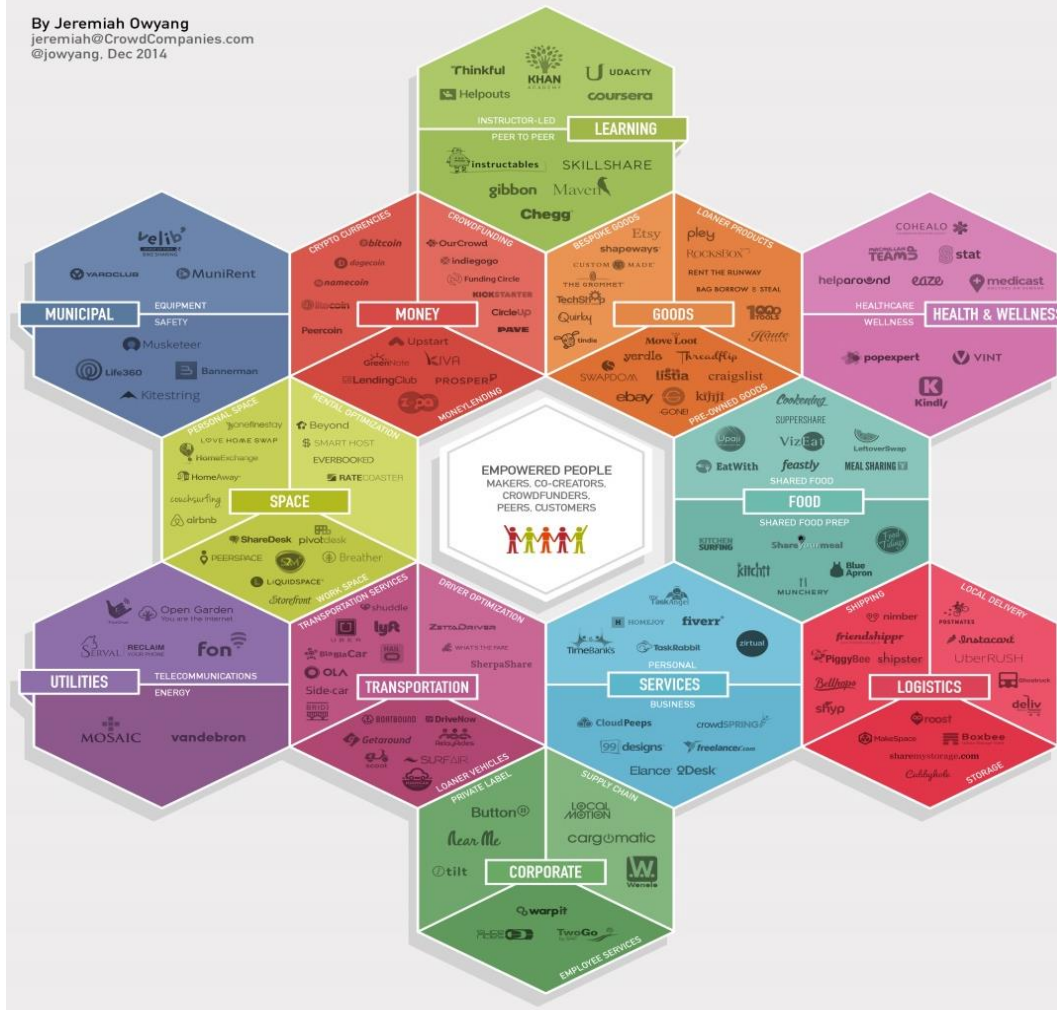
Collaborative Economy Honeycomb Version 2.0

The Collaborative Economy enables people to get what they need from their community. Similarly, in nature, honeycombs are resilient structures that enable many individuals to access, share, and grow resources among a common group.

In the original Honeycomb graphic, six distinct families of startup types were represented by the inner track of hexes. In a very short period of time, this movement has expanded, as reflected in the six additional hexes on the outer perimeter.

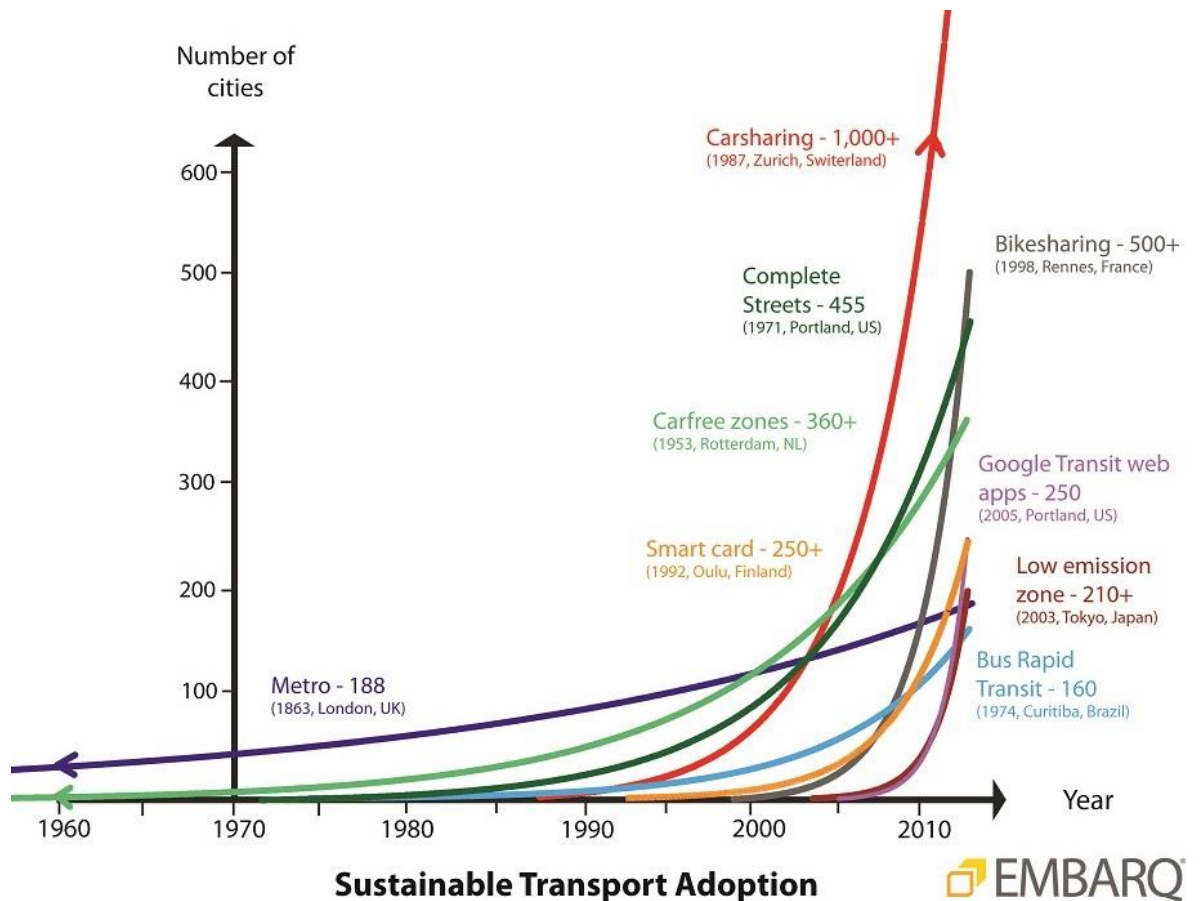
This visual representation of the movement is organized into families, classes, and startup examples. To access a complete directory of over 9,000 startups worldwide, advance to the Mesh Directory, managed by Mesh Labs: <http://meshing.it/>

By Jeremiah Owyang
jeremiah@CrowdCompanies.com
@jowyang, Dec 2014



kuva 3. Collaborative economy honeycomb 2.0

Yksi esimerkki jakamistalouden kasvavasta trendistä on lisääntynyt autojen yhteiskäyttö. Kestävän liikenteen muodoista autojen ja pyörien yhteiskäyttö on suurimmassa kasvussa WRI:n (World Resource Institute) vuonna 2013 tekemässä tutkimuksessa (kuvio 1). Vaikutus on kuitenkin vielä suhteellisen vähäistä. Autojen yhteiskäyttöjärjestelmä oli toiminnassa 1000 kaupungissa, mutta jäseniä globaalilla tasolla oli vain 2,5–2,8 miljoonaa (Dalkmann 2014). Vuonna 2014 jäseniä oli jo lähes 5 miljoonaa (Le Vine, Zolfaghari & Polak 2014, 3).



kuvio 1. Kestävän liikenteen muodot ja yhteiskäytön kasvu

2.4 Jakamistalouden edellytykset ja siihen osallistumisen motiivit

Tavaroiden ja palvelusten jakaminen ei ole uusi keksintö. Jakamista on hyödynnetty läpi ihmiskunnan historian. Mutta meneillään oleva uudenlainen jakaminen, jakamistalouden startup yritykset, markkina-alustat ja uudet investoinnit näkyvät nyt päivittäin uutisissa ja artikkeleissa. (Rinne 3.11.2014.) Jakamistalouden edellytyksiksi voidaan tunnistaa monia tekijöitä. Digitalisaatio on nyt vahvasti mukana jakamisessa. Lahti ja Selosmaa (2013, 48) huomauttavat teoksessaan Kaikki jakoon, että jakamistalouteen hyödynnettävän tekniikan ei aina tarvitse kuitenkaan olla erityisen edistyksellistä. Tästä on todisteena erilaiset jakamistalouden ilmiöihin liittyvät Facebook-ryhmät kuten Kallion safkat kiertoon tai avunvaihtorinki pk-seutu.

Kun tarkastelee suurta joukkoa jakamistalouden esimerkkejä, niitä yhdistää neljä kriittistä toiminnan edellytystä. Nämä ovat: kriittinen massa, joutilaat resurssit, usko yhteiseen ja luottamus ja vastavuoroisuus. Yksikään tekijä ei ole toista tärkeämpi yrityksen menestymiseksi, vaan eri yrityksissä korostuvat toiset tekijät enemmän kuin toiset (Botsman & Rogers 2011, 75; Lahti & Selosmaa 2013, 23.)

Kriittinen massa tarkoittaa sitä, että jokin yhteisö, sovellus tai palvelu tarvitsee tietyn ver-
ran käyttäjiä toimiakseen tarkoittamallaan tavalla, tullakseen itsensä ylläpitäväksi. Kun
palvelulla on tarpeeksi käyttäjiä, se saa niin kutsutun sosiaalisen hyväksynnän, ja palvelun
käytön aloittamisen kynnyksensä madaltuu (Dillahunt 2014, 2). Suuremman volyymin avulla
pystytään paremmin vastaamaan tarjontaan ja kysyntään vaivattomalla tavalla. (Botsman
& Rogers, 2011, 75.) Verkkokauppa- ja kirpputori Swap.comin perustajan Juha Koposen mu-
kaan, eräs heidän tärkeimmistä menestyvän toiminnan edellytyksistä on runsas valikoima,
ja sitä kautta suuret käyttäjämäärät (Koponen 19.10.2015). Suuremmat käyttäjämäärät
eivät kuitenkaan automaattisesti tarkoita toimivampaa palvelua. Massa voi kasvaa myös
liian suureksi muuttaen ilmiön luonnetta merkittävästi ja negatiiviseen suuntaan. Vieraan-
varaisuusjärjestö Couchsurfing oli aluksi vain elämäntapa, ja liike kasvoi orgaanisesti it-
sestään ihmisten kesken, jotka jakoivat samanlaiset arvot. Vuonna 2011 yritysmuodon
muutoksen ja uusien pääomasijoittajien myötä kaupallisuus kasvoi mainosten myötä ja
palvelu räjähti uuteen kasvuun nopeasti ja alkoi tavoittaa myös toisenluontoisia käyttäjiä.
(Coca 2015.)

Joutilaat resurssit tarkoittavat hyödykkeitä, joiden käyttöaste on pieni ja ne ovat helposti
jaettavissa. Jakamistaloudessa usein jaettavia resursseja ovat esimerkiksi autot, kyydit,
tilat majoituksen tai työpisteen muodossa sekä ja vähäisellä kulutuksella olevat tavarat
kuten juhla-asut, porat ja pastakoneet. Käyttämättömiin resursseihin on sidottu valtavasti
potentiaalia ja teknologia mahdollistaa näiden resurssien tehokkaamman käytön. (Bots-
man & Rogers 2011, 83.) Hyödykkeiden lisäksi jaetaan myös taitoja, pienpalveluita sekä
aikaa.

Uskolla yhteiseen tarkoitetaan elämäntapaa ja ajatusta, että resurssit ovat yhteisiä. Ennen
kaikkea osallistumalla jakamistalouteen jakamalla tai kuluttamalla, tulee tukeneeksi sys-
teemiä ja luotua arvoa koko yhteisöön. Tämän tunnistaminen on olennaista jakamistalou-
den toimimiselle. (Botsman & Rogers 2011, 90). Kulttuurisella muutoksella, jota käsittelin
aiemmin, on suuri vaikutus tähän. Yhteisöllisyys on lisääntynyt. Tämä edesauttaa jakamis-
taloutta. Tyypillistä jakamistalouden ilmiöille, erityisesti yhteiskäyttöpalveluille on vahva
paikallisuus (Lahti & Selosmaa 2013, 50).

Luottamus & vastavuoroisuus ovat keskeisiä käsitteitä jakamistaloudessa. Useimmissa
jakamistalouden muodoissa käyttäjältä edellytetään luottamusta ennestään tuntematto-
maan palvelun tarjoajaan. On luotettava, että kimppakyydin tarjoaja on harmiton tai netti-
kirpputorilla myytävä esine on myyjän lupaamassa kunnossa. Aiemmin vastaavanlaista
luottamusta ei tarvittu, koska valtiovalta sekä erilaiset välikädet toimivat luottamusteki-
jänä ja kontrolloivat kauppatoimia. (Botsman & Rogers 2011, 92.)

Luottamus nähdään jakamistaloudessa myös turvallisuuskysymyksenä. Monissa palveluissa on käytössä arvostelumenetelmä, jonka avulla pyritään luomaan mahdollisimman läpinäkyvä palvelu ja välttämään huonot kokemukset. Yritykset kuten Airbnb perustavat luottamuksen arviointijärjestelmän avulla. Koska ei ole instituutionaalista luottamustekijää, ihmiset luottavat vertaisarvioihin. Suuremmilla yrityksillä on jopa työntekijä seuraamaan laatua ja tällä tavoin huomataan palvelun väärinkäytöt ja epäluotettavat käyttäjät. Tutkija Vili Lehdonvirta (4.2.2015) puhuu ”joukkoistetusta jokavelivalvonnasta”. Kun järjestelmät, jotka luovat luottamusta ihmisten välillä kehittyvät, valtion rooli pienenee erilaisessa sääntelyssä. (Brooks 2014.) Verkkomaineesta on tulossa tulevaisuudessa tärkeää valuutaa, joka luo positiivista häiriötä siihen, kuka saa vaikutusvaltaa ja luottamusta (Botsman 28.6.2012).

Hamarin, Sjöklintin ja Ukkosen (2015, 8-9) tekemän tutkimuksen mukaan, jakamistalouteen osallistutaan positiivisten ympäristövaikutuksen, taloudellisten säästöjen sekä osallistumisen ilosta. Ihmiset asennoituvat jakamistalouteen positiivisesti, mutta tämä ei välttämättä muutu osallistuvaksi toiminnaksi.

2.5 Jakamistalouden vaikutukset

Jakamistaloudella on monia vaikutuksia niin yksilöihin kuin yhteisöihin. Vaikutukset ovat taloudellisia, ekologisia sekä sosiaalisia. Ne ovat pääosin positiivisia, mutta ovat heittäneet myös kritiikkiä.

Jakamistaloudella ja sen eri muodoilla on ja tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia vallitseviin talousjärjestelmiin sekä valtioiden talouskasvutoiveille. Jakamistaloudessa markkinat ovat säänneltyjä, mutta eri tavalla kuin ennen. Sääntelystä vastaa tekniset normit, jonka ansiosta systeemi on ketterä verrattuna vanhaan juridiseen sääntelyyn. Teknologiaa hyödyntäen, tutkitaan ja tarkkaillaan markkinoita herkeämättä ja poistetaan vanhentuneita ratkaisuja ja normeja sekä tehdään uusia kokeiluja. Jakamistalous mukautuu nopeasti toimintaympäristön muutoksiin. (Lehdonvirta 4.2.2015.)

Rahan säästö on yksi suurista motiiveista miksi jakamistalouteen osallistutaan (Hamari ym. 2015). Jakamistalouden myötä omistajuuden sijaan käyttöoikeus on tavoitellumpaa, joka on usein myös taloudellisesti kannattavampaa. Säästöjen lisäksi, lisätienestit motivoivat ihmisiä mukaan. Kiristynyt työllisyystilanne on osaltaan vaikuttanut jakamistalouden suosion kasvuun. Jakamistalous on edesauttanut uuden yrittäjyyden muotoa mikroyrittäjyyden syntyä. Jakamistalouden myötä kuka tahansa voi muuttua mikroyrittäjäksi. (Kan-

gaspunta 2015, 29.) Yksityishenkilöt pystyvät jopa työllistämään itsensä tarjoamalla palveluita ja resursseja jakamistalouden palveluissa.

Työ ja työskentelytavat ovat muuttumassa ja ovatkin jo muuttuneet itsenäisempään suuntaan. Vakituista työsuhteista ollaan siirtymässä pätkätoihin (Lahti & Selosmaa 2013, 72). Etätyöskentely ja freelancetyöt lisääntyvät. Etätyöskentely on lisääntynyt vajaassa parisata vuosikymmenessä seitsenkertaiseksi eli kahdesta prosentista 14 prosenttiin (Haukkala 2011, 27). Monet jakamistalouden palvelut ja ilmiöt liittyvätkin erilaisten tilojen tehokkaampaan käyttöön. Maailman suurimman jakamistalouden saralla toimivan yhteisöllisten työskentelytilojen tarjoajan Weworkin arvo on noussut jo 10 miljardiin dollariin (Currie 2015).

Yksilön lisäksi rahan säästöä syntyy myös yleisemmällä tasolla. Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan, jos hyödykkeet kuten vaatteet, työkalut ja televisiot käytettäisiin elinkaarensa loppuun, säästöjä syntyisi 47 miljardia punttaa tai yli 1 800 punttaa per kotitalous per vuosi. Yrityksillä on mahdollisuus osallistua tähän säästöön, parantaa kannattavuuttaan, sekä hyödyntää uusia liiketoimintamalleja. (WRAP 2009, 4.) Jakamistalouden innovaatiot pystyvät tarjoamaan työkaluja tässä vaiheessa.

Huoli ympäristöstä on yksi suurista syistä koko liikkeen syntyyn. Jakamalla kyytejä, sekä vähentämällä yksityisautoilua saadaan jo helposti positiivisia ympäristövaikutuksia vähentäneiden päästöjen muodossa. Kuitenkin, jos autojen yhteiskäyttö lisääntyy vaikkapa pyöräilyn kustannuksella, päästöt eivät vähene. Liikenteen lisäksi tavaroiden ja palveluiden tuottamisella ja kuluttamisella on suuret negatiiviset vaikutukset ympäristöön päästöjen ja käytettyjen resurssien muodossa. Muuttamalla viidennes kotitalouksien kulutuksessa ostamisesta lainaamiseen, vähentää hiilidioksidipäästöjä 2 % tai 13 miljoonaa tonnia vuodessa. Tämä säästö tulee raaka-aineiden tuotantoon ja kulutukseen menevästä määrästä. (WRAP 2009, 4.)

Yhteisöllisyys liittyy vahvasti jakamistalouteen ja se tekee usein osallistumisesta mieluisaa. Osallistumisen myötä yhteisöllisyys kasvaa entisestään ja lisää toimintaa. Jakamistalouteen osallistuminen lisää kaivattuja sosiaalisia kontakteja. Usein ajatellaan, että teknologia vähentää sosiaalista kanssakäymistä, mutta monet jakamistalouden palvelut lisäävät online alustoillaan myös offline vuorovaikutusta (Riley 13.5.2015). Tämä offline vuorovaikutus ilmenee lisääntyneenä yhteisöllisyytenä. Yhteisöllisyydellä ja sosiaalisella pääomalla on positiivisia vaikutuksia ihmisen terveyteen (Hyyppä 2004, 2318). Yhteenkuuluvuuden tunne on huomioitu myös kuuluisassa Maslowin tarvehierarkiassa.

Jakamistalouden myötä on kehittynyt aivan uudenlaisia yhteistyö- ja liiketoimintamalleja erilaisten yritysten välille. Vuonna 2012 hotelliketju Marriott ryhtyi yhteistyöhön tilanvuokraukseen erikoistuneen LiquidSpace -palvelun kanssa. Tuloksena oli workspace on demand -konsepti. Nyt Marriottin 432 hotellin mahdollisesti käyttämättä jääneet kokoustilat ovat varattavissa työskentelytiloja kaipaaville. (Botsman 2014.) Toisena esimerkkinä Yhdysvaltojen suurin apteekkiketju Walgreens ja pienapupalvelu TaskRabbit ryhtyivät yhteistyöhön vuonna 2014. Mobiilisovelluksen avulla sairastunut pystyy tilaamaan apteekista flunssalääkkeitä ja TaskRabbitin kautta, lääkkeet saadaan niitä tarvitsevalle.

Marriott ja Walgreens ovat esimerkkejä perinteisistä voittoa tavoittelevista yrityksistä, jotka ovat sopeutuneet muuttuvaan liiketoimintaympäristöön ja omaksuneet uuden tuottavan liiketoimintamallin ryhtymällä yhteistyöhön jakamistaloutta edustavien yritysten kanssa. Tästä trendistä myös kertoo, että suuret sijoittajat, kuten Google on ryhtynyt sijoittamaan vahvasti vastaavanlaisen liiketoimintamallin omaaviin yrityksiin (Grenville, Owyang & Samuel 2014, 3). Vaikutukset perinteisessä liiketoiminnassa ovat jo näkyvissä. Jeremy Owyangin mielestä jakamistalous tulee olemaan yhtä suuri murros yrityksissä, kuin mitä sosiaalinen media oli aikanaan (Cortese 2014). Hän kehottaa yrityksiä ottamaan tämän huomioon omassa liiketoiminnassaan. Tähän johtopäätökseen voi tuki vaikuttaa seikka, että Owyangin yritys tarjoaa konsultointipalveluja yrityksille, kuinka hyödyntää jakamistalouden kenttää liiketoiminnassaan.

Jotta ekologiset vaikutukset olisivat merkittäviä positiivisessa mielessä, suuria muutoksia tulee tehdä. Jakamistalouden positiiviset vaikutukset globaalilla tasolla tulevat esille ainoastaan jos jakamisen periaatteet omaksutaan länsimaiden lisäksi myös nopeasti kehittyvissä BRIC- maissa. Jakamisen ideologian omaksuminen yhteiskunnallisella tasolla vaatii vahvaa poliittista vaikuttamista. (Ruuska 2013.) Pariisissa joulukuussa 2015 tehty uusi ilmastososopimus on hyvä esimerkki vahvasta poliittisesta tahtotilasta. Pyrkimys on kohti ekologisempaa ja puhtaampaa toimintaa valtioiden toimesta.

3 Sharing City -konsepti ja kaupungin rooli jakamistaloudessa

Amsterdamin kaupunki (ShareNL 13.10.2015) määrittelee Sharing City -käsitteen seuraavasti:

Jakamistalous edesauttaa kestäväää, taloudellisesti joustavaa ja sosiaaliselta pääomaltaan rikasta kaupunkia. Kaupunki pyrkii huomioimaan jakamistalouden luodessaan poliittisia, taloudellisia sekä sosiaalisia kaupunkiratkaisuja.

Sharing City on käsitteenä melko uusi ja vakiintumaton. Jakamiseen erikoistuneen verkko-lehti Shareable mukaan jakavista kaupungeista on kerrottu vuodesta 2009 lähtien. Jakaviksi kaupungeiksi profiloituneita kaupunkeja on yli 50 ympäri maailmaa. Suurin osa kaupungeista sijaitsee Yhdysvalloissa. (Shareable). Tällä hetkellä Sharing Cityt ovat itse julistautuvia (Goulden 17.5.2015). Maailman johtaviksi Sharing Cityiksi tai jakaviksi kaupungeiksi voidaan listata esimerkiksi: Soul, Lontoo, Berliini, Amsterdam ja San Francisco. Shareable tarjoaa jakavien kaupunkien verkoston lisäksi erilaisia työkaluja jakamisen edistämiseen kaupungeissa. Järjestö on laatinut esimerkiksi kaupunkien päättäjille suunnatun oppaan. ”Policies for shareable cities – a sharing economy policy primer for urban leaders”. Opas antaa konkreettisia esimerkkejä eri kaupungeista kuinka ne edesauttavat jakamistaloutta ja purkavat sitä rajoittavaa lainsäädäntöä.

Kaupungeissa on aina ollut kitkaa yksityisten etujen sekä julkisen yhteisen tilan välillä (Agyeman, McLaren & Schaefer-Borrego 2013, 2). Tulisiko katujen olla suunniteltu ensisijaisesti yksityisautojen vai julkisen liikenteen tarpeisiin? Kaupungit on kuitenkin tehty jaettavaksi. Jakaminen luo kaupungeista vaurauden, innovaatioiden sekä kulttuurisen vuorovaikutuksen keskuksia. Hyvät yhteydet omaavilla kaupungeilla on kyky nostaa tuottavuutta ja innovaatiota käyttämällä huomattavasti vähemmän energiaa. Shareable listaa tämän seikan ratkaisuksi vaurauden levittämiseksi maailman kantokyvyn rajoissa. Uudet olosuhteet ovat luoneet ennennäkemättömät mahdollisuudet kaupungeille toimia jakamisen alustoina. Taloudelliset tarpeet ajavat ilmiötä eteenpäin ja teknologian vaikutuksella, luodaan kestävämpiä tapoja tuottaa ruokaa, työtä, asumisratkaisuja, liikennejärjestelyitä itselleen ja muille kaupungeissa. (Eskandari-Gajar ym. 2013, 6). Jakamistalouteen liittyvät palvelut edellyttävät uskoa yhteiseen kuten julkiseen tilaan ja toiminnan mahdollistamaan infrastruktuuriin. Kaupungeissa tällaista uskoa on tarjolla. Yhteisten asioiden merkitys korostuu kun asutaan fyysisesti lähekkäin. Olosuhteet ovat siis hyvät jakamistalouteen liittyvällä liiketoiminnalla kaupungeissa. (Lahti & Selosmaa 2013, 50).

Puhuttaessa Sharing Cityistä, tulee usein esille myös termit Smart - tai Sustainable City. Ne vastaavat ideologialtaan paljolti Sharing Cityjä, mutta eroavaisuuksia on havaittavissa. Siinä missä Sharing Cityt panostavat jakamisen palveluihin, käyttämättömien resurssien hyödyntämiseen ja yhteisöllisyyteen, Smart Cityt pyrkivät tuottamaan kaupunkipalveluja mahdollisimman energia- ja aikatehokkaasti sekä keräämään erilaista dataa teknologian avulla. Smart City -konseptissa Helsinki on erittäin edistyksellinen. Sustainable City nimensä mukaisesti pyrkivät ekologiseen kestävyys- ja vähäpäästöisyyteen. Kaikissa konsepteissa on havaittavissa samanlaisia ominaispiirteitä kuten resurssiviisaus ja ekologisuus, ja siksi usein nämä termit kulkevat käsi kädessä. Kukin käsite toimii oma kärki edellä.

Kaupungit julistavat itsensä Sharing Cityiksi kilpaa. Nykyisillä Sharing Cityillä on samanlaisia ominaispiirteitä kuten asukkaiden korkea koulutustaso, ympäristötietoisuutta, yhteisöllisyyttä sekä hyvät teknologiset edellytykset. Sanotaan, että jakamistalous nykyisessä muodossaan on syntynyt San Franciscossa. Ilmiö tarjoaa helpotusta alueen korkeisiin asumiskustannuksiin. Esimerkkinä Getaround -palvelun kautta omaa autoaan lainaavat ansaitsevat lisätienestejä 4200 dollaria vuodessa. (Lahti & Selosmaa 2013, 50).

Kaupungin rooli vaihtelee suuresti maailman Sharing Cityissä. Soulissa kaupungin pormestari on vaikuttanut suuresti kaupungin osallistumiseen jakamistalouteen ja sitä kautta antanut kaupungin resursseja kaupunkilaisten käyttöön. Yhdysvalloissa vahva yrityskulttuuri on synnyttänyt satoja start-up yrityksiä jakamistalouden alalle ja sitä kautta saanut ensin kaupunkilaiset, mutta myös julkisen tahon mukaan. Berliini ei virallisesti ole Sharing City, mutta kaupunkiin on kehittynyt kaupunkilaisten ajamia jakamisen aloitteita. Tämä kertoo hyvin siitä, kuinka erilaisia Sharing Cityt voivat luonteeltaan olla.

3.1 Kaupungin rooli jakamistaloudessa

Kaupungit ovat aina olleet politiikan ja kaupan keskuksia. Luonnonvarat kuten vesi ja sen jakelu sekä palvelut kuten terveydenhuolto on ominaista jakamista kaupungeissa. Urbanilla jakamisella on neljä ulottuvuutta; tavaroiden ja palveluiden vaihdanta, julkiset tilat, infrastruktuuri sekä luonnonvarat. Uusia vähemmän kaupallisia yhteisöllisen kulutuksen ja yhteistuotannon malleja on syntynyt vahvasti 2000-luvulla. Aloitteet kaupunkitilan käyttäminen ruoantuotantoon, autojen yhteiskäyttö ja työkalujen vuokraaminen yhteisökeskusten kautta ovat kaikki määrittelemässä uudelleen kaupungin roolia jakamisessa ja vaihdannassa. (Agyeman ym. 2013, 6.)

Resurssien jakaminen sekä jakamistalouden muodot kuten autojen ja pyörien yhteiskäyttö, yhteisöllinen asuminen, yhteisölliset työskentely- ja virkistystilat, kaupunkiviljely ovat kaikki esimerkkejä, joissa kaupunki pystyy edesauttamaan niiden toimivuutta ja syntyä. Kaupunki voi myös kannustaa asukkaitaan mukaan jakamistalouteen. Tietoisuuden lisääminen jakamistalouden myötä avautuvista mahdollisuuksista ja palveluista kaupunkilaisten keskuudessa on tärkeää.

Kaupungeilla on edellytyksiä edistää monia jakamistaloudelle hyödyllisiä seikkoja. Parhaiten tämä tulee esille liikenneratkaisuissa ja sitä edistävässä infrastruktuurissa. Monissa suurkaupungeissa on toimivat ja kaupungin ylläpitämät kaupunkipyöräjärjestelmät. Kaupungit kohtaavat monia ongelmia esimerkiksi liittyen kasvavaan väestöön ja ilmansaasteisiin. Vaikka jakamistalous on tuottanut monia mielenkiintoisia yrityksiä yksityiselle sektorille, nyt seurataan mielenkiinnolla kuinka jakamistalous voisi muuntaa kaupungeja käyttäjätavallisempään suuntaan. Kaupunki voi olla yksi suurin jakamistaloudesta hyötyvä taho. Kaupungeilla on monia jakamiseen sopivia resursseja kuten kiinteistöjä, rakennuksia, liikennevälineitä ja infrastruktuuria. (Rinne 2014.) Kaupungit hyötyvät jakamistaloudesta

- ekologisesti (esim. liikenteen päästöjen vähentyminen)
- taloudellisesti (paikallistalouden ja työpaikkojen kasvu)
- sosiaalisesti (yhteisöllisyyden myötä kaupunkilaisten parantunut elämänlaatu).

Monet asiantuntijat ovat laatineet kaupungeille ja niiden päättävälle taholle useita ohjeita ja vinkkejä kuinka edistää jakamistaloutta. Jo aiemmin mainitussa ”Policies for shareable cities – a sharing economy policy primer for urban leaders” -oppaassa on konkreettisia esimerkkejä eri kaupungeista kuinka ne edesauttavat jakamistaloutta ja purkavat sitä rajoittavaa lainsäädäntöä. Vaadittavat toimenpiteet (kuva 4) ovat samankaltaisia eri oppaissa.



Kuva 4. Neljä keskeistä toimenpidettä kaupungille jakamistalouden edistämiseksi (Rinne 2014)

Näiden neljän toimeenpiteen lisäksi kaupunki voi hyödyntää jakamistaloudesta saatua dataa luodakseen suurempaa julkista arvoa sekä investoida innovaatioihin ja liiketoimiin, joita Sharing City edellyttää (Goulden 17.5.2015). O'Young (5.6.2012) nostaa esiin myös mahdollisuuden kaupungeille tehdä yhteistyötä alan järjestöjen kanssa, mikä on poikunut hyviä tuloksia esimerkiksi Lontoossa. Vastaavanlaiset yhteistyökuviot kannustavat yrittäjyyteen sekä ympäristöystävällisiin ja kestäviin liiketoimintamalleihin. Joissain kaupungeissa kaupunki on tiedostanut jakamistalouden edut ja lähtenyt edistämään sen implementointia kaupunkielämään kuten Soulissa ja Amsterdamissa, kun taas esimerkiksi New Yorkissa ja Barcelonassa on lähdetty jarruttamaan tätä kehitystä. (Rinne 2014.)

3.2 Kaupunkisuunnittelu

Helsingin kaupunki on jo vuosia osallistuttanut kaupunkilaisia mukaan kaupunkisuunnitteluun. Helsingin nykyisissä kaupunkisuunnitelmissa on vahvasti esillä asumisen tiivistäminen rakentamalla lisää asuntoja uusille niin kutsutuille kaupunkibulevardeille, eli kaupunkiin meneville valtavyylille kuten Hämeenlinnanväylälle sekä länsiväylälle. Tämän johdosta julkisen liikenteen ratkaisuihin panostetaan esimerkiksi Liikkuminen palveluna -hankkeen muodossa. Kevyen liikenteenväyliä aiotaan kehittää. Tiiviimpi asuminen lisää yhteisöllisyyttä.

Helsingin kaupunki ja Forum Virium käynnistivät vuonna 2013 Fiksu Kalasatama -hankkeen, jonka tavoite on tehdä Kalasatamasta Helsingin ensimmäisen Smart City -

kaupunginosa. Termillä tarkoitetaan kaupunkisuunnittelua, kaavoitusta, palveluja ja liikennettä, jotka on suunniteltu ekotehokkaasti sekä teknologiaa hyödyksi käyttäen. Tavoite on parantaa asukkaiden elämänlaatua. (Mustonen, Koponen & Spilling 2014, 2.) Ideologialtaan Smart Cityt ovat lähellä Sharing Cityjä ja hankkeessa on ollutkin yritys PiggyBaggy, joka on ollut mukana Kalasataman 24h-lähipalvelu älykonteissa. Myös tässä hankkeessa osallistetaan asukkaat uuden kaupunginosan suunnitteluun.

Julkisten tilojen ”vapauttaminen” tekee kaupungeista ihmiskeskeisempiä. Ranskan pääkaupungissa Pariisissa aloitettiin vuonna 2010 projekti, jonka tarkoituksena oli elävöittää Seinen ranta ja palauttaa tilat kaupungin asukkaille osallistavalla kaupunkisuunnittelulla, siis kuuntelemalla asukkaiden toiveita. 2,5 kilometriä rantaa poistettiin autojen käytöstä. Tämä poiki Seinen äärelle liikuntapaikkoja, taideinstallaatioita, tiloja musiikkiesityksille ja ravintoloita ja on muuttanut radikaalisti julkisen tyhjän tilan sosiaalisesti ihmisten tilaksi. (Caccia & Pacheco 27.5.2015.)

Julkiset tilat eivät kaikki ole luonteeltaan samanlaisia. Tilaa voidaan käyttää turvallisuuteen, vastarintaan tai mahdollisuuksiin. Massey'n mukaan mahdollisuudessa piilee ihmisten luovuus. Erilaisten urbaanien metodien avulla kuten ”tee se itse”, pop-up tai avoin lähdekoodi, kaupunkilaiset muokkaavat ympäristöään tarpeidensa mukaan. Sen sijaan, että tila nähtäisiin sellaisena kun se on, ajatellaan mitä se voisi olla. (Agyeman ym. 2013, 7.) Kaupungin julkiset tilat usein käsitetään puistoina, aukioina ja viheralueilla, mutta helposti unohdetaan kadut, jotka kattavat suurimman julkisen tilan kaupungeissa. Katujen käyttötapa, oli se sitten ihmisten tai ajoneuvojen liikkumiseen suunniteltu, määrittelee ympäristön niiden ympärillä. Kaupungin asukkaiden tulisi nähdä kadut julkisena tilana, jotta kaupungeista tulee turvallisempia ja mukavampia paikkoja elää. (Caccia & Pacheco 27.5.2015.) Kaupunki pystyy osaltaan edesauttamaan julkisten tilojen näkemisen yhteisenä tilana ottamalla tämän seikan huomioon kaupunkisuunnittelussa.

4 Resurssiviisuus

Resurssiviisuus on energian ja luonnonvarojen kuten veden säästeliästä käyttöä, haitallisten päästöjen vähentämistä sekä osaamisen ja ajankäytön optimaalista käyttöä. Resurssien järkevä käyttö samalla lisää yhteiskunnan kestävästä hyvinvointia sekä taloudellista vakautta. (Korhonen 30.1.2014.) Resurssiviisuus on tulevaisuuteen katsovaa ja ennakkoivaa toimintaa. Resurssiviisasta toimintaa on esimerkiksi autojen ja pyörien yhteiskäytön edistäminen sekä kierrättäminen. Resurssiviisautteen kuuluu luonnonvarojen ja energian säästeliään käytön lisäksi myös ruoan tuotanto ja kulutus, liikkuminen ja siihen liittyvä yhdyskuntarakenne sekä kulutus ja materiaali-kierrot. Kestävästä hyvinvointia ja alueen elinvoimaisuutta luodaan näiden toimien kautta (kuva 5).



Kuva 5. Resurssiviisuus (Rajantie 2.6.2015)

Nykyinen kestävätköön kulutus on resurssiviisauden synnyn syy. Uusiutumattomista fossiilista polttoaineista siirtyminen uusiutuviin energiamuotoihin on yksi resurssiviisauden kulmakivistä ja muutos on väistämättä edessä. Hyvinvoinnin ja talouskasvun ei tulisi myöskään vaatia enää lisääntyneitä energian ja materiaalien käyttöä. Kestävästä talousajattelun periaatteena on, että luonnon tarjoamia resursseja riittää tulevillekin sukupolville. (Forss & Kanninen 2013, 40.) Energiatalouden murroksesta odotetaan yhtä suurta, kuin mitä teollinen vallankumous oli aikanaan yhteiskuntien kehityksessä. Muutos tulee koskemaan kaikkia elämäntilanteita ja voi johtaa jopa yhteiskunnalliseen radikaalisoitumiseen. (Andersson & Kaivo-oja 2012, 46.) Yleisellä tasolla ei olla vielä herätty tähän, koska kaikki on näennäisesti toiminut hyvin. Rahat tulevat kuitenkin loppumaan ennen raaka-aineita. (Wilenius 2.6.2015.) Luonnonvarojen hupeneminen, väestönkasvu sekä ilmastonmuutos

pakottavat valtiot ympäri maailman tiukentamaan lainsäädäntöjään ja ihmiset muuttamaan kulutustottumuksiaan, jotta voimme elää maapallon kantorajoissa (Rajantie 2.6.2015). Resurssiviisaus on yksi Euroopan unionin seitsemästä lippulaivahankkeesta Eurooppa 2020 -strategiassa, jonka tarkoitus on muun muassa luoda talouskasvua ja työpaikkoja (EU, 2012).

Ruoan järkevä tuotanto sekä kulutus liittyvät vahvasti resurssiviisauteen. Ruokahävikki on valtava käyttämätön resurssi kaupungeissa ja suuri jätteen tuottaja. Globaalilla tasolla yksi kolmas osa kaikesta tuotetusta ruoasta päätyy jätteeksi. Ruokajätteen vähentämisellä (20–50 %) saataisiin 120–300 miljardin dollarin vuotuiset säästöt sekä merkittävä vähenys kasviuonepäästöihin (0,22 - 1 miljardia tonnia) (Parry, James & LeRoux 2015, 10). Ongelman ratkaisemiseksi on ryhdytty toimiin. Ranskassa otettiin keväällä 2015 käyttöön uusi lainsäädäntö, joka kieltää kauppooja heittämästä ruokaa roskiin. Syötäväksi kelpaava ruoka on toimitettava eteenpäin esimerkiksi erilaisille hyväntekeväisyysjärjestöille. Vantaan kaupunki on perustanut ruokahävikikeskuksen, josta hyötyvät niin kaupat kuin ruokaa jakavat järjestötkin. Suomessa Jyväskylän johdolla otettiin käyttöön tähdelounasmalli, jossa mahdollista ylijäämäruokaa tarjotaan paikallisasukkaille edulliseen hintaan. Käytäntö on levinnyt jo miltei kahdellekymmenelle paikkakunnalle. (Sitra 2015a.) Jakamistalous voi myös tarjota työkaluja ruokahävikin estämiseksi erilaisten palveluiden muodossa. Helsinkiin avataan keväällä 2016 uusi ravintola, jonka ateriat valmistetaan pääosin kauppojen hävikkiruoasta.

4.1 Resurssiviisaus Suomen kaupungeissa

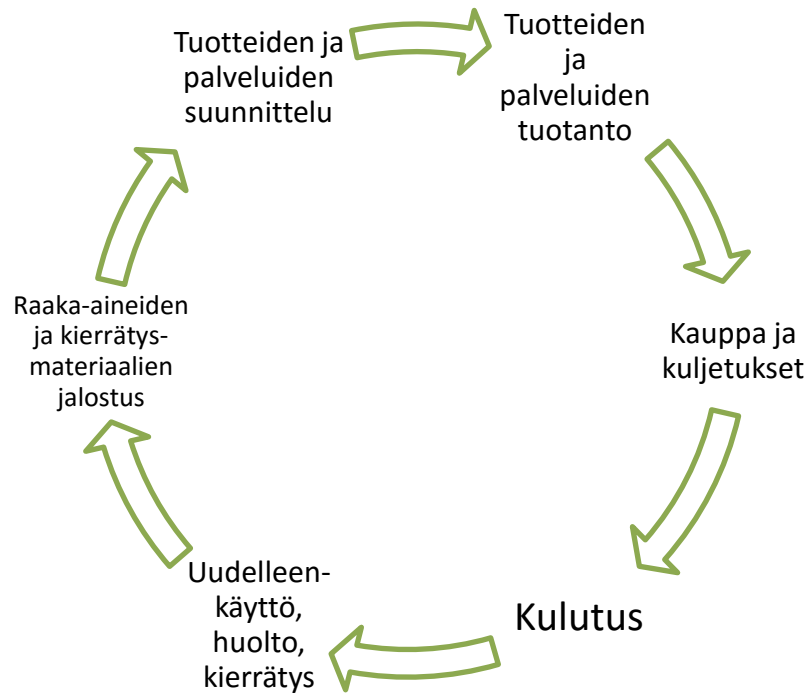
Resurssiviisaus on alueellinen toimintamalli. Resurssiviisaalla toiminnalla kaupungit pysyvät vahvistamaan paikallista työllisyyttä, luomaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä osaltaan auttamaan ilmastonmuutoksen hillinnässä. Neljä suomalaista kaupunkia Jyväskylä, Turku, Forssa ja Lappeenranta kuuluvat FISU (Finnish Sustainable Communities) -edelläkävijäkuntien verkostoon. Nämä kaupungit ovat sitoutuneet resurssiviisaaseen ajatteluun ja pyrkivät olemaan hiilineutraaleja, jätteettömiä sekä hillitä ylikulutusta vuoteen 2050 mennessä. Kaupungit luovat omat tiekarttansa resurssiviisauteen ja raportoivat tuloksista matkalla. (Sitra 2015b.) Näiden alueiden resurssiviisasta kehitystä arvioidaan hiilijalanjäljen, ekologisen jalanjäljen, materiaalihäviöiden sekä asukkaiden koetun hyvinvoinnin indikaattoreilla. Kaupungeille on asetettu kolme päätavoitetta sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi (kuva 6).



Kuva 6. Resurssiviisas kaupunki (Pantsar-Kallio 25.11.2014)

4.2 Kiertotalous

Kiertotalous on vaihtoehto perinteiselle lineaariselle taloudelle, joka käsittää vain tavaran tuotannon, käytön ja hävittämisen. Kiertotaloudessa on tarkoitus käyttää hyödykkeitä niin pitkään kun mahdollista, ja sen jälkeen hyödyntää materiaalit kierrätyksen ja uudelleenjalostuksen kautta taas uudestaan. Pyrkimys on suunnitella jätteen järjestelmä (kuvio 2). Aikaisemmin jätteenä pidetty nähdään nyt uusiomateriaalina. (WRAP 2015.) Myöskään tuotteen materiaaliin ei lisätä aineita, jotka estäisivät tuotteen järkevän kierrättämisen. Tuote suunnitellaan niin, että materiaalit on helppo erotella elinkaaren päässä. (Sitra 2014, 4.) Myös kiertotalous on yksi uusista talousmalleista. Jakamistalous on osa kiertotaloutta uudelleenkäytön ja kierrätyksen yhteydessä ja toimii kiertotaloudessa kuluttajanäkökulmana.



Kuvio 2. Kiertotalouden vaiheet

Euroopan unioni pyrkii pois lineaarisesta taloudesta kohti kiertotaloutta. Euroopan unioni laati vuonna 2008 jätelain ja esitteli siinä jätehuollon etusijajärjestyksen, jonka avulla on tarkoitus minimoida kaatopaikalle päätyvä jäte viisiportaisella hierarkiajärjestelmällä (asetus jätelaista 2008/98/EY). Tämä tukee myös kiertotalouden päämäärää. Suomen uusimman keväällä 2015 laaditun hallitusohjelman yksi tavoitteista on tehdä Suomesta kiertotalouden ja cleantechin edelläkävijä (Valtioneuvoston kanslia 2015).

Kiertotaloudessa on sidottuna valtava potentiaali Suomen taloudelle. Sitran tekemän selvityksen mukaan kiertotalousmahdollisuuksien vuosittainen arvo on n. 1,5–2,5 miljardia euroa. (Sitra 2014, 63.) Suurimman potentiaalinalat ovat: koneiden ja laitteiden valmistus, metsäteollisuus, ruokahävikin vähentäminen, rakentaminen sekä yksityinen kulutus ja jakamistalous (Sitra 2014, 10). Resurssien niukkuus ja raaka-aineiden nouseva hinta tulevat muuttamaan myös yritysten toimintakenttää. Suurimman hyödyn ja markkinaosuuden keräävät yritykset, jotka omaksuvat kiertotalouden ensimmäisten joukossa (Aistrich 19.10.2015). Konsultointiyritys Accenture esittää viisi päälöydystä liiketoimintamalleista joita kiertotalouden piiristä voi tunnistaa (kuva 7).

Kiertoketju	Resurssien talteenotto	Tuotteen käyttöiän pidentäminen	Jakamisalustat	Tuote palveluna
Uusiutuvien, kierrätettävien ja biohajoavien raaka-aineiden käyttö, mikä tukee kiertotalouden kulutusmallia	Teknologian hyödyntämisen raaka-aineiden talteenotossa ja uudelleen kiertoon laittamisessa	Korjaamalla, parantelemalla ja uudelleen valmistamalla, tuotteen käyttöikä voidaan pidentää ja arvoa parantaa	Kuluttajien ja/ tai yritysten välisten jakamisalustojen edistäminen	Käyttöoikeuden tarjoaminen omistamisen sijaan

Kuva 7. Kiertotalouden liiketoimintamallit (Accenture 2014, 12 mukaillen)

Kuten kuva havainnollistaa, jakamistalouden malleja voidaan hyödyntää myös kiertotalouden liiketoimintamalleissa kuten jakamisalustoissa sekä tuote palveluna - liiketoimintamallissa. Esimerkiksi Kuinoma.fi vuokrauspalvelu toimii jakamisalustana, kun taas vaikkapa vaatelainamat ovat esimerkkejä tuote palveluna -malleista. Kun yrityksen ydinliiketoiminta on kiertotalouden mallin mukaista, kannustaa se tekemään tuotteista kestäviä ja sitä kautta ympäristöystävällisempiä.

Mpankki (materiaalipankki) on myös hyvä esimerkki kiertotalouden liiketoimintamallilla toimivasta palvelusta. Sen avulla yritykset voivat myydä, ostaa ja antaa erilaista ylijäämä-materiaalia pois. Suomessa on kehitetty kansainväliselläkin tasolla kiinnostava menetelmä, jonka avulla pystytään ottamaan selluloosamateriaalia talteen jätetekstiilistä ja luoda tästä uutta tekstiiliä. Tämä on mullistava keksintö kuinka saadaan esimerkiksi jo loppuun kulutetusta vaatteesta ja erilaisista pakkausmateriaaleista luotua uutta tekstiiliä ja uusia vaatteita. (VTT, 2015.) Tämä on hyvä esimerkki kiertotalouden ja suomalaisen osaamisen tuomista liiketoimintamahdollisuuksista.

5 Selvityksen toteutus

Tämä selvitys on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa käytettiin tutkimusmenetelminä pääosin havainnointia, mutta myös osallistuvaa havainnointia sekä benchmarkkausta. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kartoittaa millaisia jakamistalouden ilmiöitä ja palveluita Helsingissä on toiminnassa tällä hetkellä sekä tietävästi tulossa toimimaan. Tähän paras tutkimusmenetelmä on havainnointi. Jakamistalouden ilmiöön ja edellytyksien ymmärtämiseen oli tärkeätä seurata ja benchmarkata mitä muualla maailmassa tapahtuu ilmiön ympärillä. Näiden tietojen peilaaminen Helsingin tuloksiin oli olennaista. Mahdollisten jatkotutkimusten sekä toimeksiantajan Haaga-Helian hankkeen tavoitteen kannalta oli myös oleellista selvittää, minkälaisia edellytyksiä Helsingillä on omaksua jakamistalous osaksi kaupunkia. Tutkimuksen vaiheiden läpikäyminen, aineiston analysointi sekä luotettavuuden arviointi lisäävät tutkimuksen luotettavuutta.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Kun tietoa ilmiöstä ei ole paljoa, edellyttää tämä ilmiön rajaamista sekä määrittelemistä. Tähän paras tutkimusmenetelmä on havainnointi, jossa tutkija ilmiön tarkkailun lisäksi pyrkii määrittelemään ilmiön sisältöä sekä luonnetta. (Kananen 2008, 68.) Havainnoinnin vahvuuksia ja etuja on, että sen avulla on mahdollista saada suoraa ja välitöntä tietoa, mutta tutkimusmenetelmänä se on kovin työläs. Havainnointia on käytetty paljon yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 212–213). Tämä tutkimusmenetelmä tarjoaa mahdollisuuden tutkia ilmiötä sen luonnollisessa ympäristössään (Kananen 2008, 67). Tutkija voi helposti vahingossa vaikuttaa tutkimustuloksiin ja tulkintoihin, minkä takia tätä menetelmää onkin kritisoitu. Tätä kutsutaan reaktiivisuuden ongelmaksi. (Kananen 2008, 122.) Tässä tutkimuksessa reaktiivisuuden ongelmat nousivat esille arvioidessani yritysten mielenkiintoisuutta ja ihmisten suhtautumista jakamistalouteen. Nämä johtopäätökset eivät kuitenkaan vaikuta varsinaisiin olennaisesti tuloksiin, eli yritysten ja palveluiden listaukseen. Haastattelemalla paikallisia tekijöitä olisi voinut saada hyvää ymmärrystä ilmiöstä, mutta se ei olisi vastannut asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Havainnoinnin menetelmiä on monia, mutta erotettavissa on kaksi selkeää ääripäätä. Se voi olla hyvin formaalia tai hyvin vapaamuotoista ja mukautua luonnolliseen toimintaan. Näitä havainnoinnin lajeja kutsutaan systemaattiseksi ja osallistuvaksi havainnoinniksi. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään usein osallistuvaa havainnointia. (Hirsjärvi yms. 2009, 214–15.) Tässä selvityksessä osallistuin itse jakamistalouteen saadakseni kuvan kuinka hyvin palvelut toimivat, ja miten ihmiset niihin suhtautuvat. Liityin moniin erilaisiin

Facebook -ryhmiin, jotka toimivat jakamistalouden ideologian mukaan, sekä erilaisiin yhteisöihin kuten Nappi Naapuriin ja Nearhoodiin. Osallistuin muutamaaan Hofficeen eli yhteisölliseen etätyöskentelysessioon ja käytin Uber -applikaatiota. Ostin ja myin käytettyjä hyödykkeitä erilaisten applikaatioiden, sivustojen sekä kierrätysryhmien kautta. Osallistuin erilaisiin jakamistalouden teemaan sopiviin tapahtumiin ja seminaareihin. Keskustelin erilaisten ihmisten kanssa saadakseni kuvan siitä, mitä ihmiset puhuvat aiheesta ja miten siihen suhtautuvat.

Benchmarkkauksen tärkein tavoite on oppia edelläkävijöiden toiminnasta sekä tunnistaa itselleen parhaiten sopivat käytännöt (Searles 2010, 4). Vertaamalla omaa toimintaa parhaaseen vastaavaan, voidaan arvioida omaa toimintaa ja kehittää sitä (Surakka & Laine 2011, 212). Monet jakamistalouden edelläkävijäyritykset tulevat vielä Yhdysvalloista, mutta ympäri maailmaa löytyy loistavia esimerkkejä edistyksellisistä Sharing Cityistä. Käytin benchmarkkausta tutkimusmenetelmänä selvittääkseni minkälaisia jakamistalouden palveluita maailmalta jo löytyy, ja vertasin niitä Helsingin palveluihin. Tällä tavalla pystyin tekemään johtopäätöksiä siitä, kuinka ajan hermoilla Helsingissä ollaan jakamistalouden suhteen. Lisäksi esimerkit siitä, kuinka kaupunki voi osallistua jakamistalouteen, on benchmarkattu.

5.2 Aineiston hankinta ja analyysi

Aineiston hankinta aloitettiin helmikuussa 2015. Aineiston keruu jatkui aivan kirjoittamisen loppuvaiheeseen saakka, koska jakamistaloudesta jatkuvasti kirjoitettiin uusia artikkeleita sekä saatiin uusia tutkimuksia valmiiksi. Uusia yrityksiä ja hankkeita syntyi jakamistalouden alle jatkuvasti. Aineiston keruussa primääri lähde oli internet sekä sosiaalinen media, minne nykypäivänä viestitään ensimmäisenä uusista palveluista ja ilmiöistä.

Suunnitelmani ensimmäiseen vaiheeseen kuului aloittaa heti aineiston keruu yrityksistä ja ilmiöistä. Määrittelin tutkimusmenetelmäni sekä tutkimuskysymykseni. Alkuun oli erittäin tärkeätä sisäistää mitä jakamistalous on ja perehtyä aiheeseen kunnolla. Otin saman tien käyttöön muistiinpanokirjan, johon kirjasin kaikki uudet havaintoni ja ideani ja kysymykseni. Kevään 2015 käytin lukien suomalaisia, mutta erityisesti englanninkielisiä kirjoja, artikkeleita, tutkimuksia ja sivustoja kaikesta jakamistalouteen liittyvästä. Mielestäni oli tärkeätä saada vankka yleiskuva ilmiöstä ennen kuin aloitin seuraavan vaiheen, kirjoittamisen. Varsinaisen kirjoittamisen aloitin kesällä ja siinä meni loppujen lopuksi noin kuusi kuukautta. Tapasin opinnäytetyöohjaajan kanssa prosessin edetessä ja kävimme läpi tilannetta ja opinnäytetyön suuntaa sekä asetimme seuraavat tavoitteet työn etenemiseksi.

Käyttämäni aineisto oli hyvin monipuolista. Tutkin niin suomen-, englannin- kuin ruotsinkielisiä lähteitä. Perehdyin aiheeseen perusteellisesti ja luin myös paljon materiaalia, jota en päätenyt käyttämään tutkimuksessani, mutta oli oleellista lukea ilmiön laajuuden ymmärtämiseksi. Tutkimuksessa käyttämiäni lähteitä olivat:

- tieteelliset ja epätieteelliset artikkelit
- kirjat
- tutkimukset
- verkkosivustot
- konsultointiyritysten raportit ja selvitykset
- Euroopan Unionin laatimat lausunnot ja selvitykset
- kaupunkisuunnitteluehdotukset
- sosiaalinen media (Facebook ja Twitter)
- blogit
- radio-ohjelmat
- sähköpostiviestit
- seminaarit (paikan päällä ja verkossa)

Laadullisessa tutkimuksessa analyysitavan valitseminen ei ole yksinkertaista. Sitä pidetäänkin tutkimuksen ongelmallisimpana vaiheena. Aineiston analysointi aloitetaan pian keruun aloittamisen jälkeen. Analyysi ja keruu tapahtuvat siis osittain samanaikaisesti. Analyysivaiheen on tarkoitus vastata, minkälaisia vastauksia tutkija saa tutkimusongelmiinsa. (Hirsjärvi yms. 2009, 221–224.) Sisällönanalyysin tavoite on laatia sanallinen ja selkeä kuvaus ilmiöstä (Kananen 2008, 94). Analyysissä tärkeätä on erottaa tutkimukselle oleellinen tieto ja osata rajata epäoleellinen pois. Analysoitavaa oli paljon. Etenkin tietope-
rustan kohdalla, oli tarkkailtava, ettei se paisu liian isoksi. Tuloksiin soveltuvien yritysten ja palveluiden kohdalla oleellista oli, että yritykset toimivat Helsingissä ja soveltuvat jakamistalouteen. Näiden kriteerien pohjalta listattiin tulokset.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen reliabiliteetilla tai reliabeliudella tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta ja sitä, kuinka helposti tutkimus on toistettavissa samanlaisin tuloksin (Hirsjärvi yms. 2009, 231). Reliabelius tässä tutkimuksessa on melko pitävä, koska tavoite oli listata yritykset, palvelut ja ilmiöt, joita tällä hetkellä on tiedossa. Monipuolisen aineiston perinpohjainen tutkiminen tukee tuloksia. Tietojen ajankohtaisuus sekä todenmukaisuus ovat täysin verkkosivustojen varassa. Osa tuloksiin soveltuvista esimerkeistä on voinut kuitenkin inhimillisen erheen vuoksi jäädä huomaamatta. Uusia ilmiöitä syntyy jatkuvasti, joten tutkimus

samalla tavalla toteutettuna myöhemmin antaa varmasti erilaisia tuloksia, jolloin reliabiliteetin määritelmä ei toteudu. Reliabiliteetin soveltamisesta laadulliseen tutkimukseen onkin kyseenalaistettu (Kananen 2008, 123–124). Yleistä käsitystä reliabiliteetista ei voida soveltaa laadullisen tutkimuksen toistettavuuteen (Mäkelä 1992, 47).

Tutkimuksen validiteetti eli pätevyys on toinen yleinen luotettavuuskäsite, mutta myös validiteetin määritelmän soveltumisesta laadulliseen tutkimukseen on erimielisyyksiä (Kananen 2008, 124). Validiteetilla pyritään arvioimaan kuinka hyvin valitut tutkimusmenetelmät onnistuvat vastaamaan haluttuihin kysymyksiin. Tällaiseen tutkimukseen valitut tutkimusmenetelmät olivat soveltuvimmat. Sekä reliabiliteetti ja validiteetti on hankala todeta kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Luotettavuusarviointia ei saa kuitenkaan kokonaan jättää pois, vaan luotettavuutta voidaan arvioida myös aineiston riittävyyden, kattavuuden sekä analyysin arvioitavuuden perusteella (Mäkelä 1992, 48).

Kun tutkimus on tämäntapainen, virheitä voi syntyä. Tuloksiani oli jatkuvasti päivitettävä, lähteet tarkistettava ja tarkkailtava monia eri medioita ja foorumeita uusien yritysten ja mahdollisten yritystoiminnan lakkautusten vuoksi. Myös aiemmin kirjoittamaani tekstiä täytyi päivittää tutkimuksen edetessä. Niin pinnalla jakamistalous Helsingissä on aiheena. Jakamistaloudesta tuli tutkimuksen aikana melko trendikästä, ja joissain tapauksissa yritykset virheellisesti halusivat tulla yhdistetyksi jakamistalouden määritelmään. Jakamistalouden käsitteen erilaisten tulkintojen vuoksi, jotkut esimerkeistä voivat olla epärelevanttejä, riippuen tulkinnasta. Kriittisyys lähteitä kohtaan ei ollut aina yksinkertaista, koska tietyllä tavalla ajateltuna, kaikki mitä kirjoitetaan jakamistaloudesta, edustaa jonkun tahon ymmärrystä tästä melko tuoreesta ilmiöstä.

6 Tulokset

Selvityksen tuloksista huomaa, että yrityksiä ja palveluita Helsingissä ja Suomessa on jo suhteellisen paljon olemassa ilmiön tunnettuuteen verrattuna (ks. liite 1 & kuva 7). Liitteeseen on myös listattu lyhyesti muita jakamistalouden saralla toimivia yrityksiä. Allaolevassa kuvassa on suuremalla kirjoitettuna yritykset ja palvelut, jotka ovat olleet karkeasti enemmän esillä, sekä ovat uusia ja mielenkiintoisia minun arviointikyyni mukaan. Kuva on jaoteltu neljään alatuokimuskysymysten mukaan. Tulokset on tarkemmin jaoteltu liitteessä.



Kuva 7. Helsingin jakamistalous sanapilvessä

Käyttäjämäärät ja tietoisuus olemassa olevista palveluista ja koko jakamistaloudesta on vielä varsin olematonta yritysten lukumäärään nähden. Monien menestyneiden kansainvälisten yritysten suosio perustuu suureen käyttäjämäärään. Suuret käyttäjämäärät takaavat, että tarjonta ja kysyntä kohtaavat ja haluamansa löytää helposti ja nopeasti. Suomalaiset yritykset ovat alkaneet panostamaan applikaatioihin sekä

käyttäjätavallisiin verkkosivustoihin. Facebookia hyödynnetään paljon Helsingissä erilaisten tapahtumien ja ilmiöiden tiedotuskanavana. Tämä kielii meidän yhteisöllisestä tavasta ajatella ja osallistua jakamistalouteen. Nykyinen lainsäädäntö on hankaloittanut jakamistalouden leviämistä ja siihen osallistumista Suomessa. Tutkimuksen edetessä oli kuitenkin havaittavissa muutosta ilmiön tunnettuudessa, yritysten ja ilmiöiden lukumäärässä sekä valtiovallan asennoitumisesta jakamistalouteen.

Suurin osa jakamistalouden yrityksistä on kotimaisia ja Helsingissä toimivat kansainväliset yritykset painottuvatkin erilaisiin vertaismajoitus- ja kodinvaihtopalveluihin (liite 1). Näiden lisäksi Uber on suurena jakamistalouden yrityksenä käynnistänyt toimintansa Suomessa. Ruokalähettipalvelu Foodora ja Hoffice –konsepti ovat myös ulkomaisia. Mielenkiintoista on, että suomalaisista yrityksistä ja ilmiöistä ainostaan kimpapakyytipalvelu GreenRiders sekä Ravintolapäivä ovat kansainvälistyneet. Mainittakoon, että suomalainen yritys Netcycler ja heidän menestyksekkäs swap.com sivusto toimii Yhdysvalloissa, mutta ei Suomessa.

Tuloksia (liite 1) arvioidessani yksi käyttämäni kategoria oli, onko palvelu yksityinen vai julkinen. Julkiset palvelut ovat esimerkiksi kaupungin tai valtion ylläpitämiä. Tämä antaa hyvän kuvan siitä, kuinka kaupunki jo osallistuu jakamistalouteen.

Sharing Citynä Helsinki on vielä melko profiloimaton, mutta jonkinlaisena Helsingin omana ominaispiirteenä voi pitää yhteisöllisiä tapahtumia kuten ravintolapäivää sekä siivouspäivää. Nämä ovat jotakin omaleimaista, jollaista ei muualla ole. Yhteisöllisyys on keskeistä myös palveluissa kuten Nappi Naapurissa, Nearhoodissa ja Stadin aikapankissa. Nämä palvelut eivät ole vielä kovin tunnettuja tai suosittuja, mutta yhteisöllisyyden tarpeen sekä tietoisuuden lisääntyessä, ihmiset löytänevät tiensä näihin palveluihin. Shareable-sivusto on myös kirjoittanut monesti Helsingin omaleimaisesta tekemisestä jakamistalouden saralla ja pitääkin Helsinkiä eräänlaisena jakajan paratiisina (Berggren Miller, A 20.10.2015).

Esittelen tutkimukseni seuraavissa kappaleissa esimerkkejä mielenkiintoisista yrityksistä ja hankkeista, jotka eivät vielä välttämättä ole kovin tunnettuja. Nostan myös esille tunteuttamia sekä Helsingille omaleimaisia esimerkkejä. Esittelemällä näitä yrityksiä, pystyy muodostamaan paremmin kuvan siitä mitä jakamistalous on Helsingissä. Alatutkimuskysymyksiäni ulkopuolelta haluan nostaa Sharetribe -nimisen yrityksen esille. Sharetribe on innovatiivinen suomalainen yritys hieman toisenlaisella liiketoimintamallilla. Sharetriben avulla kuka tahansa voi perustaa markkinapaikan jakamistalouden alalle. Palvelulla on hieman alle 500 asiakasta, niin yrityksiä kuin yhdistyksiäkin. Suomalaisia asiakkaita on

vain muutama kymmenen. (Makkonen 2.12.2015.) Yritys voitti vuonna 2013 ajatushautomo Demos Helsingin Peloton Clubin Summer campin. Peloton Club on vertaishautomo resurssiviisaille startup-yrityksille. Sharetribe on yksi tunnetuimmista suomalaisista jakamistalouden yrityksistä maailmalla.

6.1 Liikenne

Jakamistalous tuo mukanaan monenlaisia uusia ratkaisuja liikennemuotoihin ja matkustamiseen. Järjestelmälliset kimppekyydit, kyyti- ja lähettipalvelut, autojen ja pyörien yhteiskäyttö, sekä uudenlainen tapa ajatella julkisia liikennepalveluita ovat kaikki esimerkkejä siitä, mitä jakamistalous on tuonut tai on tuomassa Helsinkiin. Tilanne elää koko ajan, ja vasta ajan kuluessa, voidaan tunnistaa, mitkä palvelut ovat tulleet jäädäkseen ja minkä palvelun valtavirta ottaa omakseen. Kaikissa liikenteeseen liittyvissä jakamistalouden palveluissa hyödynnetään teknologiaa paitsi kalliin seurakunnan käynnistämässä palvelussa, luottofillarissa. Ainoastaan Uber on kansainvälisenä yrityksenä tullut Suomen markkinoille, muut ovat kotimaisia (liite 1).

Helsingissä toimii nykyään useita erilaisia autonyhteiskäyttöpalveluita kuten esimerkiksi Kortteliauto, sähköautoja vuokraava Ekorent, City Car Club ja yrityksille ja kunnille myös tarkoitettu Weegos. Kortteliauto, P2P rental sekä Sharelt Blox Car toimivat kuluttajalta kuluttajalle -mallilla. Muilla mainituilla yrityksillä on omat autot, joita luovuttavat yhteiskäyttöön. Ero perinteisiin autonvuokrauspalveluihin on etälukitustoiminto, joka mahdollistaa auton käyttöönoton ja luovuttamisen useissa eri paikoissa. Kimppekyytipalveluita on monipuolisesti, terävimpänä kärkenä myös kansainvälistä huomiota saanut GreenRiders. Tällä tietoisuuden määrällä tosin kovin monen kimppekyytipalvelun kriittinen massa ei toteudu. Suuremmat käyttäjämäärät ovat tämän kaltaisten palveluiden toimivuuden kannalta erittäin tärkeä seikka. Myös Yhdysvalloista kotoisin oleva paljon huomiota herättänyt Uber on aloittanut toimintansa Helsingissä. Autojen yhteiskäyttö ei ole vielä kovin suosittua ja arkipäiväistä, kuten esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Euroopan suurkaupungeissa.

Yksi syy miksi autojen yhteiskäyttö ja vertaislainaaminen eivät ole saavuttanut Helsingissä samanlaista suosiota kuin muualla maailmassa, on palveluun osallistumisen vaikeus. Tällä hetkellä Suomen lainsäädäntö ei edistä yksityisauton vuokrausta toiselle yksityishenkilölle. Vakuutusasiat ovat suurin ongelma. Kortteliautoon oman auton rekisteröiminen ei ole kovin helppoa, vaan vaatii vaivannäköä. Maailmalla yksityisauton vuokraus on huomattavasti helpompaa, mutta myös samalla turvattomampaa. Vaatii vielä paljon muutoksia, jotta saadaan autojen vertaiskäyttö sujuvaksi, mutta myös luotettavaksi. Myös valveutumista ja asennemuutosta tarvitaan ihmisten keskuudessa. Suomessa näennäisesti kaikki toimii

hyvin, eikä esimerkiksi liikenneruuhkat ole sietämättömällä tasolla, jotta etsittäisiin uudenlaisia vaihtoehtoja niiden ratkaisemiseen. Myöskään maailmalla suosittuja parkkipaikanvuokrauspalveluita ei Suomesta vielä löydy.

Helsinkiin on kaivattu ja työstetty uutta kaupunkipyöräjärjestelmää jo pitkään. Siitä lähtien, kun edellinen järjestelmä lakkautettiin vuonna 2010. Näillä näkymin 500 pyörää ja 50 asemaa olisi tosiaasia kesällä 2016 (Helsinkisuunnittelee 10.9.2015). Lopullinen kaupunkipyöräjärjestelmä kattaa 1500 pyörää ja 150 asemaa vuonna 2018 (Jokinen, 2015). Pyöräilystä on tullut koko ajan suosittumpaa Helsingissä ja tällä hetkellä suunnitellaan muun muassa uutta keskustan alittavaa pyörätunnelia sekä Hämeentien muuttamista autottomaksi. Tämä toimenpide parantaisi kevyen liikenteen väyliä. Pyöräily liikkumismuotona edistää terveyttä, ja tätä kautta lisää kaupunkilaisten hyvinvointia.

PiggyBaggy on suomalainen startup-yritys, jonka tarkoituksena on joukkoistaa tavarankuljetus. PiggyBaggyn takana on yritys nimeltä Coreorient Oy. Monet kansainvälisesti menestyneet jakamistalouden yritykset toimivat samalla mallilla. Coreorient Oy on ollut vahvasti mukana julkisten palveluiden uudelleen ajattelussa. Yritys toteutti älykontti -kokeilun Kalasatamassa syksyllä 2014, jonka tavoite oli tuoda lähipalvelut entistä lähemmäksi asukkaita. PiggyBaggy -palvelua voi käyttää sekä yksityishenkilöt että yritykset. Esimerkinä yritysyhteistyöstä K-Citymarket Lahdessa toimittaa ruokatilauksia palvelun kautta.

Uusi suomalainen ratti.fi -palvelu yhdistää ajolupaopettajat sekä ajokortin haluavat yhteen. Palvelu perustuu kysynnän ja tarjonnan yhdistämiseen. Palvelun avulla autokoulun kustannukset pienenevät huomattavasti ja täten mahdollistaa autokoulun suorittamisen useammalle kuin ennen.

Helsingissä on tällä hetkellä käynnissä innovatiivinen ja kunnianhimoinen hanke. Liikkuminen palveluna tai Maas (Mobility as a Service) -konseptin on tarkoitus mobiilisovelluksen avulla tarjota käyttäjälleen kaikki liikennevälineet yhdistävä palvelu. Tähän multimoodaaliseen liikennesysteemiin kuuluisi, perinteinen julkinen liikenne, kaupunkipyörät, perinteiset taksit, Uberin kaltaiset palvelut sekä kimpapakyydit. Sovellus laskee nopeimman tai halvimmän reitin käyttäjälleen. Palvelu tarjoaisi yrityksille mahdollisuuden kilpailla nopeudella tai edullisuudella ja lisäksi tarjoaisi muun muassa aikataulutietoja. Konsepti vähentäisi yksityisautoilun merkitystä kaupungissa. Liikkuminen palveluna -konsepti on ensimmäinen laatuaan maailmalla (Tekes 2014). Hankkeen innovatiivisuus on herättänyt mielenkiintoa myös ulkomailla (Kauppalehti 2014). Hanke on saanut alkunsa Sonja Heikkilän vuonna 2014 tekemästä diplomityöstä ja hanke on nyt käynnissä Tekesin ja Liikenne- ja

viestintäministeriön yhteisohjelmalla. Vastaavanlainen sovellus Tuup oli mukana kansainvälisessä Climate Launchpad 2015 kilpailussa.

6.2 Asuminen ja tilat

Helsingissä on suhteellisen paljon tarjolla erilaisia yhteisöllisiä työskentelytiloja pienyritysten, freelancereiden ja opiskelijoiden käyttöön. Tämä mukailee työtapojen ja työn kohtaamaa muutosta. Mushrooming -palvelu listaa monenlaisia yhteisöllisiä työskentelytiloja, joita pystyvät yksityishenkilöiden lisäksi yritykset tarjoamaan. Vuokrakustannusten jako sekä verkostoituminen muihin ovat houkutteleva ja järkevä vaihtoehto omalle yksityiselle toimitilalle. Venuu palvelu taas tarjoaa tiloja esimerkiksi juhliin. Helsingin kaupunki aloitti pilottikokeilun Varaamo palvelun muodossa, jonka avulla kaupungin julkisia tiloja voi varata tarpeisiinsa kuka tahansa.

Hoffice -liike rantautui Ruotsista Suomeen vuoden 2015 alussa. Idea on hyödyntää ihmisten koteja työskentelytilana ja työskentely on aina ilmaista. Ensimmäisen sessionsa jälkeen ilmiö sai paljon medianäkyvyyttä. Hoffice päivä etenee tietyn kaavan mukaan, joka ei ole ehdoton vaan itselleen sopiva työskentelytahti on sallittua (liite 2). Hoffice -sessioita järjestetään nykyään noin muutaman kerran kuukaudessa ja kuka tahansa saa ilmoittautua. Ruotsissa konsepti on paljon tunnetumpi ja Hofficeita on päivittäin.

Helsingin kaupunki aloittaa tammikuussa 2016 kokeilun Laajasalon palvelutalossa, jonne etsitään 3 alle 25-vuotiasta asumaan ja viettämään muutaman tunnin viikossa vanhusten kanssa. Kokeilu on osa oman muotoinen koti -hanketta. Hankkeeseen on otettu mallia Hollannista, Deventerin kaupungista. Järjestely pyrkii etsimään ratkaisuja kahteen ongelmaan: nuorten asuntopulaan sekä vanhusten yksinäisyyteen. Tämä kokeilu on erittäin pieni muotoinen, mutta jos se todetaan toimivaksi ratkaisuksi, malli voidaan varmasti toteuttaa suuremmassa mittakaavassa tulevaisuudessa.

Maailmalla suosittuja yhteisöllisiä asumisratkaisuja on suunnitteilla myös Suomeen lähitulevaisuudessa, mutta vielä ei voida puhua yleisellä tasolla yhteisöllisestä asumisesta ilmiönä Suomessa. Suuret rakennusyhtiöt ovat ottaneet ihmiset mukaan suunnittelemaan tulevaisuuden asuntoja ja tuloksena on kaivattu yhteisöllisiä asumisratkaisuja. Vuokra-asuntoyrittäjä VVO on myös palautteen perusteella tehnyt kaksi pilottia taloyhtiön yhteiskäyttöautojen käytöstä yhteistyössä autonvuokrauspalvelu 24rentin kanssa.

Rakennusyhtiö Sponda on lähtenyt mukaan yhteisöllisten työskentelytilojen Mothership Of Work (MOW) hankkeeseen mukaan, ja tämä kertoo hyvin sen, että suuret yritykset ovat

mukautumassa jakamistalouden tuomiin muutoksiin. MOW aukeaa Helsingissä helmikuussa 2016 tarjoten pienyrittäjille ja freelancereille yhteisöllisiä työskentelytiloja.

Kansainvälisiä vertaismajoituspalveluita on rantautunut Helsinkiin useita. Ulkomaisten majoitustarpeisiin kansainväliset yritykset toimivat paremmin kuin kotimaiset yritykset, niiden maailmanlaajuisen tunnettuuden takia. Vertaismajoituspalveluissa hyvillä ja useilla arvosteluilla saadaan luotua turvallinen kuva kohteesta ja sen ilmoittajasta. Myös Helsingin suhteellisen pieni ja hintava majoituskapasiteetti on tehnyt vertaismajoituspalveluiden tulon Suomeen luonnolliseksi. Eniten kohteita tarjolla Helsingissä on Airbnb -palvelulla. Myös moniin kodinvaihtopalveluihin on tarjontaa Helsingissä.

6.3 Ruoka

Ruokaan liittyvät jakamistalouden palvelut ja ilmiöt, kuten erilaiset ”syödään yhdessä” mobiiliapplikaatiot eivät ole yhtä suosittuja Suomessa kuin maailmalla. Helsingin ruokaan liittyvät palvelut ovat omaleimaisella tavallaan kuitenkin paljolti yhteisöllisyyteen perustuvia. Suomen kuuluisin ruokaan liittyvä jakamistalouden ilmiö on ehdottomasti vuonna 2011 alkanut neljä kertaa vuodessa järjestettävä Ravintolapäivä. Tapahtuma on laajentunut globaaliksi ilmiöksi. Ravintolapäivän idea on, että kuka tahansa voi perustaa ravintolan tai kahvilan päiväksi melkein minne vaan. Ilmoitettuaan ravintolansa mukaan, ihmiset löytävät sen ravintolapäivä.org sivujen kautta. Ravintolapäivä kerää ihmiset yhteen kaduille maistelemaan ja viettämään aikaa. Alkuun tapahtuma herätti paljon kritiikkiä ja kummastusta erinäisten lupien ja elintarviketurvallisuuskysymysten johdosta. Myös matkailu- ja ravintola-alan etujärjestö MaRa ry kritisoi Ravintolapäivää kuinka se vie tärkeitä sunnuntaiapäivän myyntejä oikeilta ravintoloilta. Kaikesta huolimatta Helsingin kaupungin kulttuuri- ja kirjastolautakunta palkitsi Ravintolapäivän vuonna 2011 vuoden kulttuuritekona.

Illallinen Helsingin taivaan alla on toinen yhteisöllinen ruokailutapahtuma, jonka järjestää sosiaalisiin innovaatioihin ja tapahtumiin erikoistunut yhdistys Yhteismaa ry. Kaupunkilaisten yhteiselle piknik illalliselle mahtuu 1000 henkeä. Tapahtuma on järjestetty Pohjois-Esplanaadilla. Illallinen järjestetään kerran vuodessa. Illallinen taivaan alla on levinnyt myös muualle nimellä ”Illallinen taivaan alla kaikkialla”.

Ruokahävikki on ongelma, johon jakamistaloudesta voi löytyä ratkaisuja. Kuluttajien ruokahävikkiin ei ole vielä toimivia ratkaisumalleja. Rakenteilla on uusi Neighbourfood applikaatio, jonka tavoitteena on vähentää ruokahävikkiä. Myös Foller ja Froodly pyrkivät vähentämään ruokahävikkiä tarjoamalla reaaliaikaista tietoa kauppojen elintarvikkeista joista on pian viimeinen käyttöpäivä umpeutumassa. Helsinkiin avataan keväällä 2016 ruoka-

hävikki ravintola. Se on osa From Waste To Taste – hanketta, joka myös pyrkii vähentämään ruokahävikkiä.

Ruoantuotanto sekä kulutus ovat suuria teemoja kun puhutaan ilmastonmuutoksesta ja ympäristövaikutuksista. Ruokavalinnoillaan ja esimerkiksi omavaraisuudella pystyy vaikuttamaan positiivisesti. Erilaiset ruokapiirit sekä ruokaosuuskunnat ovat kasvattaneet suosiotaan tasaisesti. Ruokapiirissä tehdään yksityishenkilöiden toimesta yhteistilaus esimerkiksi luomutilalle, joka tuottaa juustoa. Näin tuetaan paikallista yrittäjyyttä ja vähennetään hiilijalanjälkeä. Helsingin luomupiirissä on 187 jäsentä ja monilla kaupunginosilla on oma ruokapiirinsä. Ruokaosuuskunnassa joukko yksityishenkilöitä vuokraavat pellon ja palkkaavat puutarhurin sitä hoitamaan. Sato jaetaan osuuskunnan kesken. Kaupunkirenki on mielenkiintoinen palvelu, joka yhdistää pihalliset sekä pihattomat. Palstatiloja on rajallisesti eikä kaikille halukkaille niitä riitä. Kaupunkirengissä pihallinen antaa osan pihastaan viljelyskäyttöön pihattomalle ja saa vastineeksi apua pihatöissä. Kaupunkirenki on tässä työssä listattu tavaroiden ja palveluiden alle, koska ei suoranaisesti ruokaan liity.

6.4 Tavarat ja palvelut

Kirpputorit tulivat Suomeen 90-luvulla laman aikaan. Kirpputoreilla käymisestä on nyt tullut trendikkäämpää kuin koskaan. Uudenlaisesta asennoitumisesta käytettyihin vaatteisiin kertoo esimerkki WST (We Started This) -nimisestä yrityksestä. Yritys on avannut käytettyjen vaatteiden verkkokaupan sekä liikkeen Ison Omenan kauppakeskukseen Espooseen. Pääkaupunkiseudun suurissa ostoskeskuksissa ei ole tiettävästi aiemmin ollut vastaavanlaisia liikkeitä. Myös sosiaaliseen mediaan Facebookiin on perustettu lukemattomia kierrätysryhmiä. Suurimmassa Kallio kierrättää -ryhmässä on tällä hetkellä (6.1.2016) 27 336 jäsentä. Tammikuussa 25.1.2015 tässä ryhmässä oli 20 064 jäsentä. Vaatelainaamot ovat myös löytäneet tiensä kuluttajien luokse. Perinteiset osta ja myy -sivustot kuten Tori.fi sekä Huuto.net ovat erittäin suosittuja ja tunnettuja. Siivouspäivästä on tullut tunnettu kirpputoritapahtuma helsinkiläisten keskuudessa.

Erilaisille pientöille suosittu Yhdysvaltalaisen Task Rabbitin kaltaisia yrityksiä on vihdoin perustettu myös Suomeen. Tremer on uusi mobiilisovellus, jolla on suljettu pilotti käynnissä. Palveluun ilmoitetaan työtehtävä ja pieni kuvaus siitä. Sovellus etsii lähellä olevat mahdolliset työntekijät. Valinnan työntekijästä saa tehdä itse. Palvelu perustuu arviointijärjestelmään. Työtehtävä voi olla lehtien haravointia, renkaiden vaihtoa tai vaikkapa lastenhoitoa. Duunibuumi on vastaavanlainen palvelu. Molemmat palvelut edustavat jakamistalouden alamuodoista keikkataloutta.

Pientöitä on mahdollista myös suorittaa toveina Stadin aikapankin kautta. Raha ei liiku vaan vaihdantavälineenä on aikaa eli toveja. Tunnin kitaransoiton opetuksen voi vaihtaa esimerkiksi tunnin koiran lenkille vieniin. Aikapankit ovat kuitenkin kohdanneet ongelmia verotuskäytäntöjen kanssa. Nappi Naapuri on taas yhteisö, jossa voi tarjota seuraa, lainata tavaroita tai teoriassa tehdä mitä vaan. Yhteisöllisyys on vahvaa tässäkin palvelussa. Palvelu ei ole vielä saavuttanut vielä suurta tunnettua. Nappi Naapuri vastaanotti Tradekalta vuoden 2015 Slushissa 60 000 lahjoituksen.

7 Pohdinta

Jakamistalous on todella järjestyttynyt yhteiskuntarakenteita, markkinataloutta, lainsäädäntöä ja ilmiö on koskettanut monia eri toimialoja. Verohallinto tiedotti 22.10.2015 tarkennuksista jakamistalouden palveluiden kautta saaduista tuloista. Tämä selkeyttää tavallisten ihmisten käsitystä jakamistaloudesta ja helpottaa joidenkin siihen osallistumista. Vielä 30.3.2013 verohallinto ilmoitti, ettei jakamistalouteen perehtyminen ole heidän agendallaan (Ruuska 2013). Tämä kertoo konkreettisesti jakamistalouden vahvasta tulosta. Jakamistalous eri termeineen on päivittäin otsikoissa ja yhä monipuolisemmin eri toimialojen julkaisuissa. Silti on hämmästyttävää, kuinka vähän jakamistaloudesta puhutaan ja tiedetään tavallisten ihmisten keskuudessa. Massakulutus ei ole saavuttanut Suomessa samanlaisia sfäärejä kuten esimerkiksi Yhdysvalloissa. Tämä voi olla yksi syy miksi ilmiönä se ei ole niin tunnettu. Kaikki kenen kanssa olen puhunut aiheesta ja kenelle olen kertonut mistä on kyse, vastaanotto on ollut erittäin positiivista ja kaikki ovat olleet erittäin haltioituneita ideologiasta jakamistalouden takana. Havaintojeni perusteella teen siis johtopäätöksen ilmiön tunnettavuudesta helsinkiläisten keskuudessa.

7.1 Helsingin jakamistalouden palvelut odottavat käyttäjiään

Tuloksista selviää, että jakamistalouden tarjontaa on jo yllättävänkin paljon Helsingissä. Uber on noussut nuorten aikuisten tietoisuuteen hyvänä palveluna, vaikka onkin kohdannut paljon vastarintaa. Palvelut tarvitsevat käyttäjiä toimiakseen. Meneillään on monia mielenkiintoisia hankkeita sekä pilotteja, jotka eivät ole vielä kuitenkaan käytössä. Mielenkiintoista on myös nähdä miten ruokahävikkiravintola sekä erilaiset ruokahävikkiapplikaatiot otetaan vastaan. Autojen yhteiskäyttö sekä kimpapyödyt eivät vielä ole suosittuja Helsingissä. Mikäli kaupunki tekee päätöksiä, helpotuksia ja / tai rajoituksia, jotka kannustavat autojen yhteiskäyttöön, silloin autojen ja kyytien jakamisesta voi tulla suositumpaa.

Helsingille ominaiset jakamistalouden ilmiöt ovat lähteneet kehittymään ihmisten toimesta. Yhä enemmän kaupunki on tullut niitä vastaan ja lähtenyt mukaan kehittämään uusia palveluita. Kirjastot ovat kaupungin ylläpitämä palvelu ja nykyään kirjastoista voikin lainata kirjojen lisäksi monipuolisemmin tavaroita kuin moni tietääkään. Lisäksi kirjaston tiloja pystyy varaamaan Varaamo palvelun kautta. Uusix -verstaat ovat kaupungin ylläpitämiä kuntouttavia työpajoja, joissa hyödynnetään kierrätysmateriaaleja käsitoissa. Kaupunkipyörät tulevat Helsinkiin kesällä 2016. Kaupunki osallistuu siis jo monella eri tavalla jakamisen edistämiseen kaupungissa. Oman muotoinen koti -projekti, jossa Helsingin kaupunki on mukana, yrittää etsiä ratkaisuja nuorten asunnottomuuteen. Projekti on vasta alussa, ja mahdollisuuksia on tehdä toiminnasta suurempaa.

7.2 Tulevaisuus Helsingissä

Jakamistalouden menestymiselle löytyy kaikki edellytykset Helsingistä. Kaupunkilaiset omaksuvat jo luontevasti kiertotalouden eri muodot kuten kirpputorit, pullonpalautusjärjestelmän ja ahkeran jätteiden kierrättämisen. Helsinkiläiset ovat valveutuneita ja ympäristötietoisia. Varsinkin nuoremmat sukupolvet osaavat hyödyntää teknologiaa tarpeissaan. Suomessa on tietotaitoa ohjelmointiin sekä cleantech -osaamiseen. Suomalaisessa yhteiskunnassa on ollut liikehdintää kohti uutta yhteisöllisyyttä ja ”norminpurkutalkoiden” merkeissä toivotaan myös helpompaa osallistumista erinäiseen toimintaan.

Helsingissä on lisäksi suhteellisen paljon rakentamatonta tilaa verrattuna muihin suurkaupunkeihin. Tätä pystytään hyödyntämään, kun ajatellaan jakamistalouden tarpeita, liittyen esimerkiksi liikenteeseen ja sen infrastruktuuriin. Kevyen liikenteen väyliä parannetaan jatkuvasti ja pian kaupunkipyörät saadaan Helsingin katukuvaan. Helsinki on kompaktin kokoinen kevyen liikenteen tarpeisiin.

Helsinki on Smart Citynä jo profiloitunut maailman kärkeen. Helsingin kaupungin päätös sulkea Hanasaaren kivihiililaitos vuoteen 2024 mennessä ja pyrkimys kokonaan hiilivapaaksi kaupungiksi ennakoi järkevää tulevaisuutta Helsingille. Jakamisen edistäminen kaupungissa olisi luonnollinen jatkumo. Esimerkkinä tästä, kaupunki onkin juuri avannut Varaamo palvelun koekäyttöön, jonka avulla kaupungin julkiset tilat saataisiin paremmin kaupunkilaisten saataville.

Suomessa on meneillään vahva startup-yritysten noste. Slush on kansainvälistäkin huomiota herättänyt startup-yritysten konferenssitapahtuma, joka järjestetään joka vuosi marraskuussa Helsingissä. Startup-kulttuuri on kasvanut luoden uudenlaisia innovaatioita myös jakamistalouden alalle. Seuraamalla globaaleja trendejä, uusia yrityksiä varmasti jatkossa perustetaan myös Suomeen.

Suurimmat haasteet ovat ihmisten avoimuus uudelle ja tuntemattomalle tavalle jakaa tavaroitaan ja tilaansa muiden ihmisten kanssa. Tämän takia on erittäin tärkeää tehdä jakamistaloudesta arkipäiväistä. Institutionaaliselta taholta olisi hyvä kannustaa ihmisiä osallistumaan. Osallistumisen mahdollisuutta on madallettava. Se vaatii lainsäädännöllisiä muutoksia. Nykyinen lainsäädäntö onkin osin jäänyt ajastaan jälkeen. Kaupungin tulisi olla rohkea ja lähteä ennakkoluulottomasti mukaan jakamiseen. Sitra selvityksessään kysyykin, kuinka talouspolitiikalla voidaan ohjata ihmiset kohti kestävämpiä elämäntapoja. (Forss & Kanninen 2013, 8).

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Jakamistalouden muotoja on tutkittu varsin vähän ja koko ilmiö on vasta todella tulossa Suomeen ja Helsinkiin. Toivon, että opinnäytetyöstäni on apua etenkin kun lähdetään selvittämään vielä tarkemmin, minkälaisia toimenpiteitä Helsingin kaupungin tulisi suorittaa tullakseen Sharing Cityksi, ja vieläpä edelläkävijäksi. Yksi erinomainen työkalu Helsingin kaupungille olisi juuri heille räätälöity Sharing City -opas.

Oman mielenkiintoni ja koulutustaustani johdosta, olisi erittäin mielenkiintoista nähdä tulevaisuudessa tutkimuksia, minkälaisia positiivisia vaikutuksia Sharing City -konseptilla Helsingille voisi olla matkailun näkökulmasta. Liikenne sekä asuminen ja tilat ovat vahvasti kytköksissä matkailun kanssa. Kreikassa on tehty tutkimus jakamistalouden vaikutuksista matkailuun, tätä voi hyödyntää mahdollisissa jatkotutkimuksissa.

Tutkimuksen aikana luin monia erilaisia keskustelupalstoja esimerkiksi Liikkuminen palveluna konseptista. Olin ihmeissäni kuinka negatiivisesti muutoksiin suhtaudutaan, vaikka niinhän se aina taitaa olla. Samaan aikaan monet ulkomaiset lehdet artikkeleissaan ylisti tätä innovaatiota ja kehottivat suuntaamaan katseet Helsinkiin. Ihmisten suhtautuminen on erittäin oleellista ja tärkeätä, koska tavalliset ihmiset ovat usein ne palveluiden tarjoajat ja käyttäjät jakamistaloudessa. Jos asenne on kovin vastahakoinen, voi se vaikuttaa, minkälaisen jalansijan jakamistalous onnistuu saamaan Helsingissä. Ehdotan, että tutkitaan ensinnäkin helsinkiläisten tietoisuutta ilmiöstä, kuinka todennäköisesti he voisivat osallistua moniin eri jakamistalouden muotoihin sekä minkälaisia palveluita ihmiset kaipaavat.

7.4 Ajatuksia ja pohdintoja matkan varrelta

Ensimmäisestä päivästä lähtien kun olin opinnäytetyön aiheen saanut, tein muistiinpanoja jakamistaloudesta sekä omista ajatuksistani liittyen aiheeseen. Aihe herätti paljon ajatuksia ja lähtikin helposti rönsyilemään. Pohdin paljon jakamistalouden hyviä ja huonoja puolia, vaikutuksia yhteiskuntaan sekä mitä se vaatii ihmisiltä. Mietin myös paljon tulevaisuutta ja itseäni osallisena uudenlaisessa maailmassa.

Teollinen vallankumous on vienyt ihmiskunnan siihen pisteeseen, että pian ei tarvitsisi edes kävellä omin jaloin. Toisin sanoen, tavallinen arkielämä ei ole minkäänlaisen vaivan näön takana. Olemme mukavoituneet ja tällä on huonoja seurauksia. Ei jakseta nähdä vaivaa minkään ”normaalista” poikkeavan eteen. On helpompaa itselle ajaa yksin omalla autolla töihin kun tarjota kimppekyytiä samalla. On helpompaa tilata pora verkosta kun

selvittää voisiko sen vuokrata tai jopa lainata lähistöltä. Jakamistalous vaatii aktivoitumista sekä ehkä joidenkin mielestä epämukavuusalueelle menemistä uusien vuorovaikutustilanteiden muodossa. On tapahduttava eräänlainen kulttuurin muutos ihmisten käyttäytymisessä, jotta jakamistaloudesta tulisi vallitseva talouden muoto. Mielenkiintoista olisi huomata ajan kuluessa, kuinka resurssien jakaminen vaikuttaa ihmisluonteeseen.

Airbnb:n kaltaiset palvelut koetaan uhkaksi matkailualalle. Suurten kokousten ja kongressien saaminen Suomeen on yksi Finland Convention Bureauun tärkeimmistä toimista. Helsingin majoituskapasiteetti on reippaasti alle 10 000. Vertaismajoituspalvelut tarjoavat ketteryyttä niinä aikoina kun kaupungissa on suuria tapahtumia. Suurista tapahtumista hyötyvät varmasti myös Helsingin hotellit ja muutkin toimialat. Vertaismajoituspalvelut voivat siis myös epäsuorasti vaikuttaa positiivisesti matkailuun.

7.5 Oman oppimisen arviointi

Aihe oli minulle alkuun melko tuntematon, mutta erittäin kiinnostava, joten oli helppoa, mutta hieman pelottavaa tarttua työhön. Olen matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelmasta, joten kyseenalaistin omaa osaamistani työni aiheeseen liittyen. Aiheesta ei myöskään ole aiemmin kirjoitettu opinnäytetöitä, sen johdosta koin paineita työn laadusta. Kesti melko kauan ennen kuin sain kirjallista tuotosta aiheesta. Tuntui, että piti perehtyä aiheeseen ja aineistoon ensin perusteellisesti. Kirjoittaessani haasteelliseksi koin sen, että koska suomenkielisiä tutkimuksia on vielä varsin vähän, olemassa oleva aineisto ja sitä kautta terminologia oli saatavilla usein vain englanniksi. Jakamistaloudesta on tullut megatrendi ja aiheesta kirjoittavat monet lehdet ja sivustot päivittäin niin ulkomaiset kuin kotimaisetkin. Monissa artikkeleissa, varsinkin suomenkielisissä, käsitellään samat perusasiat, joten oli hankalaa löytää syventävämpää tietoa erityisesti Suomesta. Koska aihe on erittäin mielenkiintoinen ja poikkitieteellinen, joskus oli vaikeata rajata, mikä on minun työlleni oleellista tietoa. Varsinkin, kun ilmiö on uusi ja muuttaa muotoaan jatkuvasti. Jouduin monesti korjaamaan ja muuttamaan aiemmin kirjoittamaani kun uutta tietoa oli saatavilla. Kirjoitus-työ sekä aineiston analyysi olivat hyvin hidas prosessi. Työni valmistuminen viivästyi valittavasti osaksi minusta riippumattomista syistä. Alun perin tavoite oli saada työ valmiiksi alkusyksystä, mutta valmistui vuoden 2016 alussa. Opinnäytetyö oli prosessina, pitkä ja hankala.

Tavoitteeni oli perehtyä jakamistalouteen sekä tehdä selvitys Helsingin tilasta. Vastaavalaista opinnäytetyötä ei ole vielä tehty, joten tämä on ensimmäinen laatuaan ja siksi merkittävä. Sain hyvän kuvan siitä, mitä on viime vuosien aikana tapahtunut jakamistalouden saralla maailmalla. Mielestäni sain myös tarkan kuvauksen tehtyä siitä, mitä Helsingissä on nyt meneillään. Opinnäytetyöprosessin aikana, avustin artikkelissa, joka käsitteli jaka-

mistaloutta matkailualalla. Kirjoitin lyhyen kirjoituksen jakamistaloudesta Helsingissä keväällä 2015 (liite 3). Kirjoitus olisi kuitenkin hyvin erinäköinen jos olisin kirjoittanut sen puoli vuotta myöhemmin. Niin paljon on tapahtunut ja keskustelua käyty jakamistalouden saralla.

Halusin luoda tuloksistani helposti silmälaitävän tuotoksen. Tavoitteessani onnistuin hyvin. Tulokset ylittivät odotukseni. Olen tyytyväinen tuloksiini ja uskon vahvasti, että tästä tutkimuksesta on hyötyä toimeksiantajalle ja vastaa asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Olisi ollut mielenkiintoista tutkia ilmiön kasvua jollakin indikaattorilla, mutta tämä ei kuulunut tämän tutkimukseni tavoitteisiin. Prosessin aikana opin paljon itsestäni sekä ajankäytöstä ja suunnitelmallisuudesta, ajoittain sen puutteesta.

Oli mielenkiintoista huomata artikkeleiden ja yritysten kehitys vuosien myötä. Luin mielettömän monia inspiroivia artikkeleita ja tutustuin erilaisiin yrityksiin sekä sivustoihin, joista huokui me-henki ja optimismi paremmasta huomisesta. Innolla jään odottamaan minkälainen Sharing City Helsingistä kehkeytyy, kunhan tietoisuus tästä ihmisten keskuudessa lisääntyy. Tulevaisuus näyttää hyvältä. Ehkä Helsingistä todella tulee jonakin päivänä se ”jakajan paratiisi”.

Lähteet

Accenture 2014. Circular Advantage - Innovative Business Models and Technologies to Create Value in a World without Limits to Growth. Luettavissa: <https://thecirculars.org/documents/Accenture%20Circular%20Advantage%20Web%20Single.pdf>. Luettu: 25.11.2015.

Agyeman, J., McLaren D., Schaefer-Borrego A. 2013. Sharing Cities. Briefing for Friends of the Earth.

Andersson, C. & Kaivo-oja, J. 2012. BohoBusiness. Talentum. Helsinki.

Berggren Miller, A. 20.10.2015. The Sharing Economy is Booming in Helsinki: Here's Why. Shareable. Blogi. Luettavissa: <http://www.shareable.net/blog/the-sharing-economy-is-booming-in-helsinki-heres-why>. Luettu: 25.10.2015.

Blomqvist, K. 7.7.2014. Digitaalisuus ja luottamus yhdistää yksilöt ja tehtävät = uutta yritteliäisyyttä ja liiketoimintaa. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Blogi. Luettavissa: <http://blogs.lut.fi/kirsimarja-blomqvist/digitaalisuus-ja-luottamus-yhdistaa-yksilot-uutta-yritteliaisyytta-ja-liiketoimintaa/>. Luettu: 30.5.2015.

Boettke, P. 2009. Why Those Who Value Liberty Should Rejoice: Elinor Ostrom's Nobel Prize. Foundation for Economic Education. Luettavissa: <http://fee.org/freeman/detail/why-those-who-value-liberty-should-rejoice-elinor-ostroms-nobel-prize>. Luettu: 28.5.2015.

Botsman, R. 28.6.2012. Kirjailija. The currency of the new economy is trust. Ted conferences. Edinburgh. Luettavissa: https://www.ted.com/talks/rachel_botsman_the_currency_of_the_new_economy_is_trust. Luettu: 26.10.2015.

Botsman, R. 21.11.2013. The Sharing Economy Lacks A Shared Definition. Fast company. Luettavissa: <http://www.fastcoexist.com/3022028/the-sharing-economy-lacks-a-shared-definition#5>. Luettu: 23.9.2015.

Botsman, R. 2014. Sharing's not just for start-ups. Harvard Business review, 92, 9, s. 23-25.

Botsman, R. 2015. Defining the sharing economy – what is collaborative consumption and what isn't. Fast company. Luettavissa: <http://www.fastcoexist.com/3046119/defining-the-sharing-economy-what-is-collaborative-consumption-and-what-isnt#1>. Luettu: 12.10.2015.

Botsman, R. & Rogers, R. 2011. What's mine is yours. HarperCollins. Lontoo.

Brooks, D. 2014. The evolution of trust. New York Times. Luettavissa: http://www.nytimes.com/2014/07/01/opinion/david-brooks-the-evolution-of-trust.html?_r=0. Luettu: 18.2.2015.

Caccia, L. & Pacheco, P. 27.5.2015. How Public Spaces Make Cities More People-Oriented. The City Fix. Blogi. Luettavissa: <http://thecityfix.com/blog/how-public-spaces-make-cities-more-people-oriented-priscila-pacheco-lara-caccia/>. Luettu: 1.6.2015.

Coca, N. 2015. The improbable rise and fall of Couchsurfing. The Kernel. The Travel Issue. Luettavissa: <http://kernelmag.dailydot.com/issue-sections/features-issue-sections/13124/life-and-death-couchsurfing/>. Luettu: 30.5.2015.

Cortese, A. 2014. Network Trailblazer: A Conversation with Jeremiah Owyang. Cisco. Newsroom. Luettavissa: <http://newsroom.cisco.com/feature-content?type=webcontent&articleId=1464735>. Luettu: 22.5.2015.

Currie, A. 26.6.2015. WeWork stretches sharing-economy valuations. Reuters breaking views -blogi. Luettavissa: <http://blogs.reuters.com/breakingviews/2015/06/26/wework-stretches-sharing-economy-valuations/>. Luettu: 15.10.2015.

Dalkmann, H. 20.2.2014. On the move: Advancing sustainable transport – getting from here to there. The Cityfix -blogi. Luettavissa: <http://thecityfix.com/blog/on-the-move-advancing-sustainable-transport-getting-from-here-to-there-holger->. Luettu: 9.4.2015.

Dillahunt, T. & Malone, A. 2015. The Promise of the Sharing Economy among Disadvantaged Communities. Luettavissa: <http://www.tawannadillahunt.com/wp-content/uploads/2012/12/pn0389-dillahuntv2.pdf>. Luettu: 27.10.2015.

Eskandari-Qajar, Y., Hall, M., Luna, M., Mann, A., Orsi, J. & Weissman, E. 2013. Policies for shareable cities. Luettavissa: <https://www.nasco.coop/sites/default/files/srl/Policies%20for%20Shareable%20Cities.pdf>. Luettu: 21.5.2015.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus jätteistä 2008/98/EY.

Euroopan unioni 2012. Flagship initiatives. Luettavissa:

http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/flagship-initiatives/index_en.htm. Luettu: 10.11.2015.

Euroopan unionin alueiden komitea 2015. "Talouspolitiikka"-valiokunnan lausuntoluonnos: Jakamistalouden paikallinen ja alueellinen ulottuvuus. Luettavissa:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:7BoaUU4ol-cJ:https://webapi.cor.europa.eu/documentsanonymous/COR-2015-02698-00-00-PAC-TRA-FI.docx/content+&cd=1&hl=fi&ct=clnk&gl=fi>. Luettu: 12.10.2015.

Forss, M. & Kanninen, O. 2013. Sitran selvityksiä 69. Kuplia kuohunaa ja utopioita. - Selvitys uudesta taloudellisesta ajattelusta ja liikehdinnästä. Luettavissa:

<https://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksia69.pdf>. Luettu: 26.5.2015.

Goulden, H. 17.5.2015. 8 steps towards a sharing city. Blogi. Luettavissa:

<http://www.nesta.org.uk/blog/8-steps-toward-sharing-city>. Luettu: 30.5.2015.

Gracia, C. 2015. Video. Ekelund, L. Dela är det nya äga. Luettavissa:

<http://www.hallbarstad.se/blogs/posts/597-nytt-fran-dela-ar-det-nya-aga>. Luettu: 24.5.2015.

Grenville, A., Owyang, J. & Samuel, A. 2014. Sharing is the new buying – how to win in the collaborative economy. Luettavissa:

<http://tms.visioncritical.com/sites/default/files/pdf/sharing-new-buying-collaborative-economy-report.pdf>. Luettu: 12.4.2015.

Hamari, J., Sjöklint, M. & Ukkonen, A. 2015. The Sharing Economy: Why People Participate in Collaborative Consumption. Journal of the Association for Information Science and Technology. Luettavissa: http://people.uta.fi/~kljuham/2015-hamari_at_al-the_sharing_economy.pdf. Luettu: 25.10.2015.

Hamilo, M. 2013. Jakamistalous - evoluutiota vai suuri revoluutio? Tiede. Blogi. Luettavissa:

http://www.tiede.fi/artikkeli/blogit/skeptikon_paivakirja/jakamistalous_evoluutiota_vai_suuri_revoluutio. Luettu: 18.2.2015.

Haukkala, T. 2011. Monipaikkaisuus – ilmiö ja tulevaisuus. Sitran selvityksiä 54. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksi%C3%A454.pdf>. Luettu: 18.2.2015.

Helsinkisuunnittelee.10.9.2015. Ensi vuonna luvassa jotain paljon parempaa! #kaupunkipyörät #Helsinki #pyöräily @HKLhst Twitter-viesti @ksvhelsinki. Luettavissa: <https://twitter.com/ksvhelsinki/status/641907710749986816>. Luettu: 15.9.2015.

Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.

Hyypä, M. 2014. Edistääkö talkoohenki terveyttä? Sosiaalisen pääoman vaikutus terveyteen. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim, 120, 19, s. 2318.

Jakonen, M. & Silvasti, T. 2015. Talouden uudet muodot. Into kustannus. Helsinki.

Jokinen, J. 2015. Kaupunkipyörät tekemässä paluun Helsinkiin ensi kesänä – HKL sai alustavat tarjoukset. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kaupunki/a1305961486632>. Luettu: 15.9.2015.

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä.

Kangaspunta, S. 2015. Näkökulmia digitaaliseen maailmaan – Trendwikin vuosiraportti 2015. Työ- ja elinkeinoministeriö. Luettavissa: https://www.tem.fi/files/42731/Trendwikin_vuosiraportti_2015_.pdf. Luettu: 26.10.2015.

Koponen, J. 19.10.2015. Toimitusjohtaja. Kiertotalouden liiketoimintamallien implementointi – Swap.com. Netcyclers Oy. Seminaariesitys. Helsinki.

Korhonen, P. 30.1.2014. Mitä resurssiviisaus merkitsee Jyväskylälle? Sitra blogit. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/blogi/resurssiviisaus/mita-resurssiviisaus-merkitsee-jyvaskylalle>. Luettu: 30.5.2015.

Lahti, V-M. & Selosmaa, J. 2013. Kaikki jakoon. Atena kustannus Oy. Jyväskylä.

Lehdonvirta, V. 4.2.2015. Tutkija. Oxford Internet Instituutti. Seminaariesitys. Helsinki. Luettavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=eKOYblhOsHc>. Luettu: 1.6.2015.

Le Vine, S., Zolfaghari, A. & Polak, J. 2014. Carsharing: Evolution, Challenges and Opportunities. Luettavissa: https://www.acea.be/uploads/publications/SAG_Report_-_Car_Sharing.pdf. Luettu: 26.10.2015.

Mainwaring, S. 2011. We first. Palgrave Macmillan. New York.

Makkonen, J. 2.12.2015. Toimitusjohtaja. Sharetribe. Sähköposti.

Mustonen, V., Koponen, J. & Spilling, K. 2014. Älykäs kaupunki - Smart City. Katsaus fiksuihin palveluihin ja mahdollisuuksiin. Luettavissa: https://www.lvm.fi/docs/fi/3082174_DLFE-23659.pdf. Luettu: 5.12.2015.

Mäkelä, K. 1992. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Gaudeamus. Helsinki.

O'Brien, S. 2015. Crazy money - Airbnb valued at over \$25 billion. CNN. Luettavissa: <http://money.cnn.com/2015/06/27/technology/airbnb-funding-valuation-update/>. Luettu: 20.10.2015.

Oxfordin yliopiston sanakirja 2015. Luettavissa: http://www.oxforddictionaries.com/definition/american_english/sharing-economy. Luettu: 23.10.2015.

Pantsar-Kallio, M. 25.11.2014. Resurssiviisaudesta elinvoimaa kaupunkiin. Luettavissa: <http://documents.tips/documents/mari-pantsar-kallio-resurssiviisaudesta-elinvoimaa-kaupunkiin.html>. Luettu: 25.11.2015.

Parry, A., James, K. & LeRoux, S. 2015. Strategies to achieve economic and environmental gains by reducing food waste. Luettavissa: http://static.newclimateeconomy.report/wp-content/uploads/2015/02/WRAP-NCE_Economic-environmental-gains-food-waste.pdf. Luettu: 15.11.2015.

Rajantie, L. 2.6.2015. Asiantuntija. Resurssiviisaudella kestävä kasvua kaupungeille ja kunnille. Sitra. Seminaariesitys. Jyväskylä. Luettavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=5PxSfKiEP9w>. Luettu: 21.9.2015.

Rinne, A. 3.11.2014. Four ways cities can embrace sharing economy. Luettavissa: <https://agenda.weforum.org/2014/11/four-ways-cities-can-embrace-sharing-economy/>. Luettu: 13.4.2015.

- Riley, T. 2015. Video. Ekelund, L. Dela är det nya äga. Luettavissa: <http://www.hallbarstad.se/blogs/posts/597-nytt-fran-dela-ar-det-nya-aga>. Luettu: 24.5.2015.
- Ruuska, M. 2013. Luovu ja lainaa: Jakamistaloudessa omistaminen ei ole tärkeintä. Suomen kuvalehti. Luettavissa: <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/talous/luovu-ja-lainaa-jakamistaloudessa-omistaminen-ei-ole-tarkeinta/>. Luettu: 21.5.2015.
- Searles, B. 2010. Benchmarking 2030. Desktop research – Interim report. Global Benchmarking Network. Luettavissa: <http://www.benchmarkingpartnerships.com.au/GBNBenchmarking2030DesktopResearchInterimReport.pdf>. Luettu: 1.6.2015.
- ShareNL 13.10.2015. Opportunities and challenges for european cities: Amsterdam sharing city. Luettavissa: <http://www.sharenl.nl/nieuws/opportunities-and-challenges-for-european-cities-amsterdam-sharing-city>. Luettu: 28.10.2015.
- Sitra 2013. Resurssiviisauus. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/Esitteet/2013/Resurssiviisauus.pdf>. Luettu: 30.5.2015.
- Sitra 2014. Kiertotalouden mahdollisuudet Suomelle. Sitran selvityksiä 84. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksia84.pdf>. Luettu: 1.6.2015.
- Sitra 2015a. Resurssiviisaat kokeilut. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/hankkeet/resurssiviisaat-kokeilut>. Luettu: 15.11.2015.
- Sitra 2015b. Resurssiviisaalla alueella asukkaat, talous ja ympäristö voivat hyvin. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/ekologia/resurssiviisauus>. Luettu: 26.10.2015.
- Solomon, B. 3.12.2015. Uber Is Raising Another \$2 Billion At New Valuation Up To \$68 Billion. Forbes. Luettavissa: <http://www.forbes.com/sites/briansolomon/2015/12/03/uber-is-raising-another-2-billion-because-why-not/>. Luettu: 14.12.2015.
- Stone, Z. 2013. Why The Sharing Economy Is Taking Off In Seoul. Fast company. Luettavissa: <http://www.fastcoexist.com/1682623/why-the-sharing-economy-is-taking-off-in-seoul>. Luettu: 23.10.2015.

Surakka, T. & Laine, N. 2011. Käsikirja ammattimaiseen esimiestyöhön. Taurus Media. Tampere.

Taloussanomat. 2014. Suomalainen liikenneprojekti kiinnostaa ulkomailla. Luettavissa: <http://www.taloussanomat.fi/autot/2014/08/05/suomalainen-liikenneprojekti-kiinnostaa-ulkomailla/201410802/304>. Luettu: 30.5.2015.

Tekes 2014. Ohjelmat ja palvelut. Liikkuminen palveluna -yhteisohjelma. Luettavissa: <http://www.tekes.fi/ohjelmat-ja-palvelut/ohjelmat-ja-verkostot/liikkuminen-palveluna--ohjelma/>. Luettu: 31.5.2015.

Valtioneuvoston kanslia 2015. Ratkaisujen Suomi. Hallitusohjelma. Luettavissa: http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82. Luettu: 21.12.2015.

VTT 2015. Kuitujen talteenotto. Luettavissa: <http://www.vtt.fi/palvelut/biotalous/korkean-suorituskyvyn-kuitumateriaalit/uusiutuviin-kuitujen-%C3%A4hteet/kuitujen-talteenotto>. Luettu: 8.12.2015.

Wang, U. 2014. How the Netflix model impacts the environment, economy and society. The Guardian. Luettavissa: <http://www.theguardian.com/sustainable-business/2014/feb/06/how-the-netflix-model-impacts-the-environment-economy-and-society>. Luettu: 5.6.2015

Wilenius, M. 2.6.2015. Professori. Tulevaisuuden resurssiviisaus. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Seminaariesitys. Jyväskylä. Luettavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=6UvfD3t7t0U>. Luettu: 21.9.2015.

WRAP 2009. Waste & Resources Action Programme. Stakeholder briefing. Luettavissa: http://www2.wrap.org.uk/downloads/SH_brief_Winter_09_1_.bfb4a25c.8512.pdf. Luettu: 1.6.2015.

WRAP 2015. Waste and Resources action programme .Over 200,000 jobs could be needed as the circular economy grows, according to new study. Luettavissa: <http://www.wrap.org.uk/node/33042>. Luettu: 1.6.2015.

Liitteet

Liite 1. Jakamistalouden yritykset, ilmiöt ja hankkeet Helsingissä

Alle on listattu jakamistalouden yritykset, ilmiöt ja hankkeet alakategorioissa: liikenne, tilat ja asuminen, ruoka sekä tavarat ja palvelut. Monet jakamistalouden yrityksistä toimivat alustoja kysynnän ja tarjonnan välillä, ja siten voitaisiin laskea B2C yritykseksi, mutta mikäli kyseessä on esimerkiksi vertaislainaaminen, olen listannut ne P2P:n alle.

Liikenne	Lyhyt kuvaus	Yksityinen	Julkinen	B2C	P2P	Kansainvälinen
24rent	Autonvuokraus ja yhteiskäyttö	x		x		
City Car Club	Auton yhteiskäyttö	x		x		
Ekorent	Sähköauton vuokraus ja yhteiskäyttö	x		x		
GreenRiders	Vertaismatkustus	x			x	x (kotimainen)
Kaupunkipyörä	Kaupunkipyöräjärjestelmä kesällä 2016		x	x		
Kimppa.net	Yhteismatkustus	x			x	
Kimppakyyti	Yhteismatkustus	x			x	
Kortteliauto	Auton vertaisvuokraus	x			x	
Kyydit.net	Yhteismatkustus	x			x	
Liikkuminen palveluna	Tekesin sekä liikenne- ja viestintäministeriön yhteisohjelma		x	x		
Luottofillari	Pyörien yhteiskäyttö		x	x		
PiggyBaggy	Tavarankuljetuspalvelu	x			x	
P2P Rental	Ajoneuvojen vertaisvuokraus	x			x	
Ratti.fi	Ajolupaopettajien välityspalvelu	x			x	
Sharelt Blox Car	Auton vertaisvuokraus	x			x	
Smart Travel	Autonvuokraus ja yhteiskäyttö	x		x		
Tuup	Eri liikkumismuodot yhdistävä mobiilisovellus	x				
Tziip	Mobiilisovellus kimppakyydeille	x				
Uber	Kyytienjakopalvelu, mobiilisovellus	x			x	x
Vedia	Kimppataksipalvelu	x		x		
Weegos	Auton yhteiskäyttöpalvelu yrityksille, kunnille ja yhteisöille	x		x		

Tilat ja asuminen	Lyhyt kuvaus	Yksityinen	Julkinen	B2C	P2P	Kansainvälinen
9 Flats	Vertaismajoitus	x			x	x
Airbnb	Vertaismajoitus	x			x	x
Couchsurfing	Vertaismajoitus	x			x	x
Exchangezones	Vertaismajoitus	x			x	x
Flipkey	Vertaismajoitus	x			x	x
Guest to Guest	Vertaismajoitus	x			x	x
Helsinki Bed & Breakfast	Vertaismajoitus	x			x	
Helsinki HackLab	Yhteisöllinen työpaja	x			x	
Hoffice	Yhteisöllistä etätyöskentelyä	x			x	x
Home-exhchange.com	Vertaismajoitus	x			x	x
Homeforexchange	Vertaismajoitus	x			x	x
Housetrip	Vertaismajoitus	x			x	x
HUB13 Helsinki	Yhteisöllinen työskentelytila	x		x		
Hukatila	Resurssitehokasta tilojen uusiokäyttöä	x				
Kaupunkiverstas	Kirjaston ylläpitämä kaikille avoin työverstas		x			
Kulmahuone	Yhteisöllinen työskentelytila	x			x	
Loft Helsinki	Yhteisöllinen työskentelytila luovien alojen toimijoille	x		x		
Love Home Swap	Vertaismajoitus	x			x	x
Made in Kallio	Yhteisöllinen työtila luovien alojen toimijoille	x				
Mothership Of Work	Yhteisöllinen työtila freelancereille (2/2016)	x		x		
Mushrooming	Palvelu työskentelytiloja etsivälle/tarjoavalle	x			x	
My Twin Place	Vertaismajoitus	x			x	x
Oman muotoinen koti	Ratkaisuja nuorten asunnottomuuteen -hanke		x			
Roomorama	Vertaismajoitus	x			x	x
Trampolinn	Vertaismajoitus	x			x	x
Urban Office	Kaupunkitoimisto kirjastossa		x			
Varaamo	Julkisten tilojen varauspalvelu -pilotti		x			
Venuu	Palvelu tiloja etsivälle/tarjoavalle, yksityis- tai yrityskäyttöön	x		x	x	
Wimdu	Vertaismajoitus	x			x	x
Ylähuone	Yhteisöllinen työtila	x				

Ruoka	Lyhyt kuvaus	Yhteisöllisyys	B2C	P2P	Kansainvälinen
Foller	Mobiilisovellus vähentämään ruokahävikkiä				
Foodora	Ruokalahettipalvelu		x		x
From Waste to Taste	Hanke ruokahävikin vähentämiseen	x	x		
Froody	Mobiilisovellus vähentämään ruokahävikkiä				
Illallinen Helsingin taivaan alla	Yhteisruokailutapahtuma	x			
Kallion safkat kiertoon	Ruoan jakamiseen Facebook -ryhmä	x		x	
Kupponen	solidaarinen liike "suspended coffee"	x		x	x
Leipäjono	Sosiaalinen ruoka-apu				
Let's eat together	Yhteisruokailuun Facebook -ryhmä	x		x	
Neighbourfood	Mobiilisovellus vähentämään ruokahävikkiä			x	
Ravintolapäivä	Ravintolatapahtuma				x (kotimainen)
ResQ Club Helsinki	Mobiilisovellus ravintoloiden ylijäämäruoan jakeluun		x		
Ruokaosuuskunnat	Kaupunkilaisten yhteinen pelto	x			
Ruokapiirit	Lähiruoan toimituspiiri				
Wolt	Ruokalahettipalvelu		x		

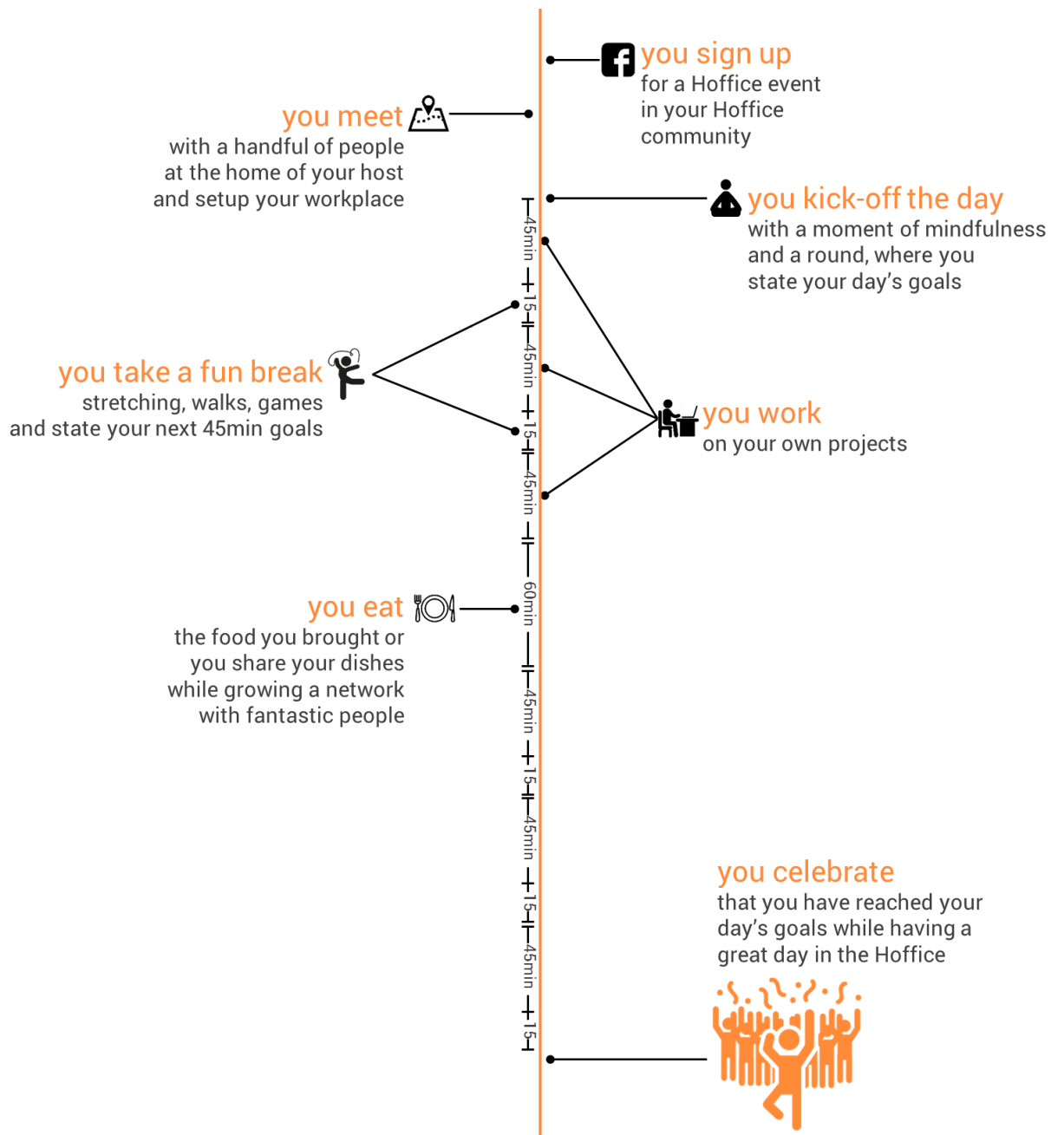
Tavarat ja palvelut	Lyhyt kuvaus	Yksityinen	Julkinen	B2C	P2P	Kansainvälinen
Avunvaihtorinki pk-seutu	Avunvaihtorinkiryhmä Facebookissa				x	
Emmy	Käytettyjen vaatteiden verkkokauppa	x			x	
Erento	Tavaroiden/tilojen/palveluiden vuokrauspalvelu	x				x
Duunibuumi	Pientöiden välitys	x		x		
Freelanceri	Eri alojen freelancer -yhteisö	x				
Freska	Siivouspalvelu	x		x		
Hazy Days	Vaatelainaamo	x		x		
Huuto.net	Tavaroiden myynti ja osto	x			x	
Hätäkahvit	Avunvaihtoryhmä				x	

	Facebookissa			
Kaupunkirenki	Yhteisöllinen viherpalvelu	x		x
Keltainen Pörssi	Tavaroiden myynti, osto ja vuokraus	x		x
Kierrätyskeskus	Tavaran kierrätys	x		
Kierrätysryhmät	Facebookissa toimivat kierrätysryhmät			x
Kierrätä kännykkä Kirjastot	Käytettyjen puhelien kierrätys	x		x
	Kirjojen lisäksi tavaroiden ja palveluiden lainaaminen		x	
Kirpputorit	Verkko ja tapahtumat			x
Kuinoma	Tavaranvuokraus/lainauspalvelu	x		x
Liizi	Vuokraamo verkossa	x		x
Moppi	Siivouspalvelu	x		x
Nappi Naapuri	Karttapohjainen naapuriapupalvelu			
Nettimarkkina	Tavaroiden myynti, osto ja vuokraus			x
Recci	Vaatelainaamo	x		x
Remarket	Käytettyjen vaatteiden verkkokauppa	x		x
Siivouspäivä	Kaupungin kokoinen kirpputoripäivä			x
Stadin aikapankki	Sosiaalinen valuutta, palvelusten vaihtopalvelu			x
Swappler	Käytettyjen vaatteiden mobiilisovellus	x		x x
Taidelainaamot	Taiteen vuokraus	x		x
Tori.fi	Tavaroiden myynti, osto ja vuokraus	x		x
Treamer	Pientöiden välitysovellus, pilotti	x		x
Uusix – verstaat	Kuntouttavan työtoiminnan käsityöpaja		x	
Vaaterekki	Vaatelainaamo	x		x
Vaihtopaikka.fi	Tavaranvaihtopalvelu	x		x
Vähän käytetty	Tavaroiden myynti, osto ja lahjoitus	x		x
We Started This (WST)	Käytettyjen vaatteiden verkkokauppa ja kivijalkaliike	x		x x
Zadaa	Käytettyjen vaatteiden mobiilisovellus	x		x

Muita jakamistalouden saralla toimivia yrityksiä:

Belon.gs	Löytötavarapalvelu
BeWelcome	Paikallisopaspalvelu
Bondora	Vertaislaina
Effe	Musiikkipalvelu
Fellow finance	Vertaislaina
Fixura	Vertaislaina
Invesdor	Joukkorahoitus
IndieGogo	Joukkorahoitus, kv
Jelpi	Yhteisökeräys
Joukon voima	Joukkorahoitus
Kiririnki	Yhteisörahoituspalvelu urheilussa
Lainaja	Vertaislaina
Like a local guide	paikallisopaspalvelu, kv
Mesenaatti	Joukkorahoitus
Moni	Mm. vertaislainaa
Nearhood	Virtuaalinen paikallinen ilmoitustaulu
Pankki 2.0	Eettinen vertaispankkitoiminta
Scoopshot	kuvatoimistopalvelu sovellus, joukkoutettu
Sharetribe	Markkina-alusta jakamistalouden startup yrityksille
Robin Hood osk.	Varainhoito-osuuskunta
Vauraus Suomi	Vertaislaina
Venture Bonsai	Joukkorahoitus
Ventoura	Paikallisopaspalvelu
Yhteismaa	Voittoa tavoittelematon organisaatio

Liite 2. Hoffice -päivän kulku (Hoffice.nu)



Liite 3. Helsingin tarina 5/2015

Jakamistalouden ilmiötä löytyy Helsingistä jo melkoisesti ja ovat keskenään hyvin erilaisia. Ilmentymismuodot vaihtelevat autojen ja työskentelytilojen yhteiskäytöstä harrastusvälineiden lainaamiseen, pienpalveluihin, aikapankkiin ja ruokaosuuskuntiin. Helsingissä toimi aikaisemmin kaupunkipyöräjärjestelmä, jonka lopettamisen jälkeen tänne on kaivattu uutta. Sellainen on tulossa. Nyt ideoidaan jo, onko mahdollista yhdistää julkiseen liikenteeseen uusia muotoja kaupunkipyörillä ja kortteliautoilla ja luoda multimodaalinen liikennesysteemi. Kaupunkilaiset ovat osallistuneet viime vuosina aktiivisesti kaupunkisuunnitteluun. Yhteisöllisyys sekä jakamistalous tavalla tai toisella on tulossa kaupunkikuvaan, mikäli kaupunkilaisia ja voimistuvia signaaleja kuunnellaan.

Helsinki on siitä onnellisessa asemassa, että verrattuna muihin suurkaupunkeihin, kaupungissa on suhteellisen paljon rakentamattomia alueita. Vielä on mahdollisuus ottaa tulevaisuus huomioon jo tänään erilaisissa ratkaisuissa. Tämä lähinnä tarkoittaisi yhteisöllisiä asumisratkaisuja, autojen yhteiskäyttöön sopivaa infrastruktuuria sekä vaikkapa yhteisöllisiä monitoimitiloja.

Ruotsista Suomeen rantautunut konsepti nimeltä Hoffice on saanut runsaasti medianäkyvyyttä ensimmäisen sessionsa jälkeen, joka pidettiin helmikuussa 2015. Hoffice on yhteisöllinen tapa etätyöskentelyyn, jossa joku avaa päiväksi kotinsa ihmisille ja muuntaa sen toimistoksi. Kiinnostus on herännyt jo muillakin paikkakunnilla. Puhutaan paljon työpajoista ja työstä ja kuinka tulevaisuudessa työskentelytavat tulevat muuttumaan. Hofficeen kaltaiset ilmiöt tukevat tätä. Uudenlaisia työskentelytiloja ja niiden varauspalveluita on Helsingissä jo kuten esimerkiksi, HUB13 Helsinki, Loft Helsinki sekä Mushrooming-palvelu.

Suuret käyttäjämäärät ovat monien suosittujen palveluiden perusta. Helsinki ei ole miljoonakaupunki, mutta olisiko laadusta korvaamaan määrää? Erilaisten asioiden jakaminen tuiki tuntemattomien kanssa kuulostaa suomalaisesta melko pelottavalta. Kuitenkin jakaminen tuottaa hyvänolon- sekä yhteenkuuluvuudentunnetta ja usein jälkeinpäin ajatellaan, että ”tämähän on paljon järkevämpää näin”. Viime vuosikymmenten aikana ihmis-kontaktit ja yhteisöllisyys ovat vähentyneet radikaalisti. Teknologiaa usein syytetään ihmisistä vieraannuttavana tekijänä. Monet jakamistalouden yritykset ja palvelut maailmalla haluavat online -alustoillaan lisätä offline -aktiivisuutta yhteisöissä ja ovat siinä onnistuneet.

Vuonna 2014 tavaravaihtopalvelu Netcycler joutui lopettamaan toimintansa Suomessa. Palvelu toimi vuosina 2010–2014. Suomi ei ollut vielä valmis. Yhdysvalloissa samainen yritys menestyy erittäin hyvin. Tänä päivänä juuri tällaisia uusia start-up yrityksiä pulpahtaa pinnalle nopeaan tahtiin. Trendit tulevat Suomeen tunnetusti ensin Yhdysvaltojen kautta Eurooppaan ja Lontooseen, sieltä Tukholmaan ja viimein Helsinkiin. Jäämmekö siis odottamaan mitä tapahtuu lahden toisella puolella, vai olisiko meistä kerrankin edelläkävijäksi?

Tulevaisuus on optimistille täynnä mahdollisuuksia ja pessimistille täynnä uhkia. Kaupunki ja kulutustottumukset tulevat muuttumaan. Helsinki voi olla vahvasti mukana, tai katsoa vierestä kun kaupunkilaiset muuttavat tapojaan ja ympäristöään. Jos Helsinki olisi mukana, kaikilla olisi helpompaa ja mukavampaa.